

Tiina Hirvonen

AJATUKSIA SEURATOIMINNASTA

Vapaaehtoistyö ja yhteisöllisyys urheiluseurassa

Opinnäytetyö

Yhteisöpedagogi (AMK)

2020

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä	Tutkintonimike	Aika
Tiina Hirvonen	Yhteisöpedagogi (AMK)	toukokuu 2020
Opinnäytetyön nimi Ajatuksia seuratoiminnasta Vapaaehtoistyö ja yhteisöllisyys urheiluseurassa		42 sivua 1 liitesivu
Toimeksiantaja Rastivarsat ry		
Ohjaaja Tommi Pantzar		
Tiivistelmä <p>Liikunta on yksi yleisemmistä harrastusmuodoista ja monet suomalaiset kuuluvat johonkin urheilu- tai liikuntaseuraan. Seuratoiminta vaatii paljon työtä toimiakseen. Työ tehdään pääosin vapaaehtoistyönä, ja siihen osallistuu jokainen kykyjensä mukaan. Toimintaan lähdetään mukaan usein erilaisista intresseistä, esimerkiksi mielekkään harrastuksen vuoksi tai kaverin yllyttämänä. Seuratyön organisoiminen ei ole aina helppoa. Vapaaehtoisia tekijöitä on vaikea saada mukaan toimintaan, sillä ihmiset ovat kiireisiä ja tarkkoja siitä, mihin vapaa-aikansa käyttävät.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, millaisia odotuksia seuratyölle asetetaan. Tuloksia varten on haastateltu viittä ihmistä käyttäen puolistrukturoidun teemahaastattelun menetelmää. Haastateltavat kertovat, miten he jäseninä kokevat seura- ja vapaaehtoistyön, ja mitä siitä ajattelevat. He pohtivat, mikä saa heidät mukaan seuratoimintaan ja tekemään työtä yhteisen harrastuksen hyväksi. Seuratyö ja vapaaehtoistoiminta koetaan arkielämää piristävänä toimintana, jossa sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä. Haastatteluissa ihmiset kertovat arvostavansa jäsenten välistä yhteistyötä, syntyneitä ihmissuhteita ja mielekästä tekemistä sekä seuratyön antamia valmiuksia työelämään.</p> <p>Lapset ovat ahkeria seuratoiminnassa mukana olijoita, mutta murrosiässä moni lopettaa säännöllisen harrastamisen. Seuratoiminta nähdäänkin mielekkäänä, kun lapset ja nuoret voivat nauttia tekemisestä ja vanhemmat saavat olla siinä mukana mahdollistamassa tätä toimintaa. Seuratoiminnan hyviä vaikutuksia, kuten yhteisöllisyyden tunnetta ja työntekoon opettamista, halutaan siirtää omille lapsille.</p> <p>Seuratoiminnassa voidaan kokea myös eriarvoisuutta. Jäsenet liittyvät seuraan eri syistä ja siksi odotukset ovat erilaiset. Eriarvoisuus näkyy toiminnan suunnittelussa ja koetussa arvostuksessa. Tähän epäkohtaan etsitään ratkaisua sekä jäsenten välisestä toiminnasta että hallituksen ratkaisusta.</p>		
Asiasanat järjestötoiminta, vapaaehtoistyö, yhteisöllisyys, urheilu- ja liikuntaseurat		

Author	Degree	Time
Tiina Hirvonen	Bachelor of Humanities, Community educator	May 2020
Thesis title		42 pages 1 page of appendices
Notions concerning organisational activities Volunteer work and communality in a sports club		
Commissioned by		
Rastivarsat ry		
Supervisor		
Tommi Pantzar		
Abstract		
<p>Physical exercise is one of the most common hobbies and many Finns belong to a sports or exercise club. Organisational activities demand a lot of work to function properly. The work is mainly done as a volunteer and everyone participates in it according to their abilities. The activity is often started due to different interests; one may find the desire to start because their hobby is meaningful to them while another might be inspired to start because of a friend encouraged them. Organizing volunteer work is not always easy. It is difficult to get volunteers involved because people are busy and precise about what they spend their free time on.</p> <p>The aim of this thesis is to find out what kind of expectations are placed on sports club work. Five people have been interviewed using the semi-structured thematic interview method. Interviewees tell how they experience club and volunteer work as members and what they think about it. They wonder what makes them get involved in club activities and work for a common hobby. Club work and volunteering are perceived as invigorating in everyday life, where social relations are important. In the interviews, they say that they appreciated the co-operation between club members, the relationships that were formed and the feeling of doing something fun, as well as the readiness to approach working life which is due to club work.</p> <p>Children are hard-working participants in social activities, but during adolescence many stop regular hobbies. Indeed, social activities are seen as meaningful when children and young people can enjoy the activity and parents are allowed to be involved in making it possible. The good effects of social activities, such as a sense of community and teaching to work, are to be passed on to one's own children.</p> <p>Inequality can also be experienced in social activities. Members join the club for different reasons and therefore expectations are different. Inequality is reflected in the planning of activities and the perceived evaluation. A solution to this shortcoming is sought both among the members and in the activities of the board.</p>		
Keywords		
organisational activities, volunteer work, communality, sports clubs		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
1.1	Seuratyön arki.....	6
1.2	Keskeiset käsitteet.....	7
2	TEORIATAUSTAA.....	9
2.1	Ryhmä muodostuu.....	9
2.2	Ryhmän roolijako.....	9
2.3	Yhteisöllisyyden määritelmä.....	10
3	AIEMPAA TUTKIMUSTIETOA.....	11
3.1	Tutkimus liikunta- ja urheiluseurojen muutoksesta.....	11
3.2	Aikuiset lasten harrastuksen mahdollistajina.....	11
3.3	Yhteisöllisyys voimavarana.....	13
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	15
4.1	Suunnistusseura Rastivarsat.....	15
4.2	Tutkimusnäkökulma.....	16
4.3	Tutkimuskysymys.....	16
4.4	Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmät.....	17
4.5	Aineiston analyysimenetelmä.....	18
5	MITÄ JÄSENET ODOTTAVAT SEURATOIMINNALTA.....	19
5.1	Toimintaan mukaan lähteminen.....	19
5.2	Nuorten osallistuminen.....	20
5.3	Yhteisöllisyys on seuroja kannattava voima.....	21
5.4	Vapaaehtoistyö muutoksessa.....	22
5.5	Vapaaehtoistyöhön osallistuminen.....	24
5.6	Hyvän seuratoiminnan perusta.....	28
5.7	Eriarvoisuuden kokeminen.....	30
5.8	Mitä seuratyö antaa?.....	31
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	33

7	KEHITTÄMISEHDOTUKSIA.....	39
	LÄHTEET.....	41
	LIITE	

Liite 1. Haastattelukysymykset

1 JOHDANTO

Urheiluseurojen tarkoitus on tarjota jäsenilleen ja lajin harrastajille ohjattuja harjoituksia ja tapahtumia sekä puitteet tai resurssit itsenäiseen harjoitteluun. Toiminta seuroissa on monipuolista. Niissä voi mm. harrastaa, kilpailla sekä osallistua leireille ja harjoituksiin. Tämän lisäksi pitää järjestää leirejä, ohjata harjoituksia, varata tiloja, ohjata lasten ja nuorten ryhmiä, rakentaa kilpailuja, hankkia työvoimaa, pyörittää kioskia, vastata varusteista, olla matkanjärjestäjänä, myydä tuotteita ym. Lista työtehtävistä on loputon ja saattaa tuntua mahdollomalta löytää riittävästi tekijöitä, kun tehtävää on paljon. Koska urheiluseurassa harvoin on palkattuja työntekijöitä, tarvitsevat seurat toimintansa mahdollistajiksi joukon aktiivisia seuralaisia toimintaan ja talkootyöhön, eli siihen mistä seuratoiminta koostuu. Jotta aktiivisuus talkootyössä pysyisi voimissaan, olisi seuran myös tarjottava tekijöilleen jonkinlaista vastinetta.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää liikuntaseuran jäsenten ajatuksia seuraavaan kysymykseen: Millaisia odotuksia vapaaehtoistyön tekijät asettavat seuratoiminnalle? Tutkimuksen teoriataustaksi olen valinnut ryhmäteorian. Tähän teoriaan peilaten olen pohtinut ryhmän toiminnan mekanismeja jäsenten liikuntaseurassa kokeman osallisuuden kautta. Tutkimusta tehdessäni olen nojautunut Pasi Kosken ja Pasi Mäenpään 2018 julkaisemaan tutkimukseen *Suomalaiset urheilu- ja liikuntaseurat muutoksessa 1986–2016* (Koski & Mäenpää 2018).

1.1 Seuratyön arki

Seuratoiminnassa ovat edustettuina niin yksilöt kuin perheet, lapset, nuoret ja aikuiset, jotka omalla toiminnallaan luovat seuran hengen. Monelle aikuiselle liikuntaseuraan kuulumisen on tärkeää omassa elämässä, paitsi liikunnallisen elämäntavan, myös sosiaalisen kanssakäymisen mahdollistajana arjessa. Lapset ja nuoret ovat seurojen toiminnassa tärkeässä asemassa, sillä heidän liikunnallisuuttaan ja aktiivista elämäntapaansa kehittämällä nuorista kasvaa tasapainoisia ja terveitä kansalaisia. Lisäksi hyvän seuratyön tuloksena saadaan yhteisöllisesti toimivia harrastajia ja toimijoita seuran riveihin. Heistä voi kasvaa kilpailukykyisiä nuoria urheilijoita mahdollisesti jopa kansainvälisiin kilpailuihin. Nuoret kuitenkin jäävät helposti pois seuratoiminnasta tultuaan

teini-ikään, jossa kaikki muu paitsi liikunta kiinnostaa enemmän (Koski & Mäenpää 2018, 51). Juuri silloin nuorten aktivointi on erityisen tärkeää.

Monen lapsiperheen arkeen kuuluu lapsien ja nuorten vähintään viikoittainen kuljettaminen erilaisiin harrastuksiin. Seurat tarjoavatkin monipuolista tekemistä liikunnan ja urheilun tai muunlaisen toiminnan parissa sekä lisäksi mukavaa yhdessäoloa muiden samanikäisten ja samanhenkisten kanssa. Seuratoiminta kaipaa kuitenkin tekijöitä pyörittämään toimintaa, sillä lapset ovat innokkaita harrastajia ja tarvitsevat osaavia ohjaajia. Yhdeksän kymmenestä lapsesta kokeilee jossain vaiheessa seuratoiminnassa mukanaoloa ja n. 60 % 9–15-vuotiaista harrastaa jossain seurassa säännöllisesti (Koski & Mäenpää 2019).

Seuratoiminnan arki ei ole aina helppoa. Osaavia tekijöitä ei ole helppo löytää ja toisaalta kaikilla seuran jäsenillä ei ole tarkkaa tietoa, miten he voisivat olla hyödyksi. Toiminnan turvaamiseksi tarvitaan tekijöitä, ja toisaalta vilkas toiminta tuo mukanaan uusia jäseniä. Runsas jäsenistö taas mahdollistaa yhteisöllisen toimintatavan ja parhaimmillaan jäsenet aktivoituvat yhdessä seuran hyväksi. Tätä molemminpuolista tarvetta olen lähtenyt selvittämään seuran jäsenten keskuudessa haastatteleamalla heitä heidän omasta toiminnastaan seuratyössä. Toivon opinnäytetyön tulosten palvelevan sekä omaa seuraani että muita urheilu- ja liikuntaseuroja lajista riippumatta.

1.2 Keskeiset käsitteet

Liikunnan ja urheilun perusta on hyvä seuratoiminta. Tälläkin hetkellä Suomessa on toiminnassa tuhansia urheiluseuroja. Seuratoiminta on yhdistystoimintaa, jota säätelee yhdistyslaki. Päätösvalta yhdistyksessä kuuluu jäsenistölle, joka käyttää päätösvaltaansa kokouksissa. Yhdistyksellä on oltava hallitus, joka edustaa sitä. (Yhdistyslaki 26.5.1989/503.)

Hallitus tai johtokunta on ainoa yhdistyslain velvoittama toimielin. Muiden valiokuntien ja toimikuntien määrä vähenee jatkuvasti, mikä keventää seurojen organisaatiota. (Koski & Mäenpää 2018, 57.) Rekisteröitynyt yhdistys on oikeuskelpoinen, ja se voi tehdä sopimuksia, laatia anomuksia ja hakemuksia

sekä omistaa omaisuutta (Yhdistyksen perustaminen 2019). Noin 20 % rekisteröidyistä yhdistyksistä toimii urheilun ja liikunnan parissa, joka on kulttuurin jälkeen yksi suurimpia aloja yhdistystoiminnassa (Huotari 2014).

Vapaaehtoistyö on vapaaseen tahtoon ja valintaan perustuvaa palkatonta työtä tärkeäksi koetun asian puolesta, maailman muuttamiseksi tai epäkohtiin puuttumiseksi. Sitä voi tehdä kuka tahansa, iästä, sukupuolesta tai asuinpaikasta riippumatta, omien kykyjensä, aikataulun ja voimiensa mukaan. Vapaaehtoistyö on arvokasta sekä yksilölle että yhteiskunnalle, sillä sen kautta syntyy yhteiskunnallista luottamusta ja sosiaalista pääomaa yhteiskunnan taloudellisen kehityksen perustaksi. Vapaaehtoistyö ei korvaa ammattityötä, vaan tuo omannäköisen lisän yhteiskunnalliseen toimintaan. Sen avulla edistetään monin tavoin ihmisten, eläinten ja ympäristön hyvinvointia. (Vapaaehtoistointi 2019.)

Yhteisöllä tarkoitetaan tietyn alueen tai asian ympärille kokoontuvaa ryhmää. Sillä viitataan ihmisten välisen vuorovaikutuksen tapaan, ihmisten väliseen suhteeseen tai siihen, mikä on tietylle ihmisryhmälle yhteistä. (Opetushallitus 2020.) Yhteisöön kuuluminen on aina vapaaehtoista, ja sen tavoitteet ovat jäsenten hyväksymiä. Vaikka päätöksissä on annettava melko paljon toiminnanvapautta päätöksentekijöille, päätösvalta toiminnasta ja olemassa olevista resursseista on aina yhteisöllä. Jäsenyys siinä oikeuttaa näiden asioiden hallintaan. (Lehtonen 1990, 30.) Yhteisön olemassaolo ei ole tae yhteisöllisestä toiminnasta. Yhteisöllinen toiminta on demokraattista ja tasa-arvoista. Se vaatii toimiakseen keskinäistä luottamusta, avointa kommunikaatiota, vuorovaikutusta ja osallistumista sekä yhteisön jäsenten että eri ryhmien kesken. Yksilöiden kokemat tunteet vaikuttavat yhteisöllisyyden kehittymiseen. (Opetushallitus 2020.) Vapaa-aikaa vietetään nykyään paljon muualla, ja sen myötä yhteisölliset piirit ovat vaihtuneet kodin läheisyydestä kauemmas, työpaikoille ja harrastuksiin. Ennen niin merkitykselliset asumisyhteisöt naapuriapuineen ovat vaihtuneet harrastuspiirien ja järjestöjen jäsenyyksiin perustuviin yhteisöihin (Junnilainen 2019, 285).

2 TEORIATAUSTAA

2.1 Ryhmä muodostuu

Joukko ihmisiä muodostaa ryhmän silloin, kun he ovat tietoisia toisistaan ja omasta jäsenyydestään ryhmässä. Ryhmällä on yhteiset säännöt, jotka ovat kaikilla tiedossa, ja näiden sääntöjen puitteissa he toimivat yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Ryhmän jäsenten pitää olla vuorovaikutuksessa keskenään, sillä vuorovaikutuksen onnistuminen on perusedellytys ryhmän toiminnalle. Onnistunut vuorovaikutus sekä käynnistää että ylläpitää ryhmän toimintaa. Ryhmä ei vaadi säännöllisiä tai jatkuvia kokoontumisia, sillä tietoisuus ryhmään kuulumisesta säilyy jäsenillä, vaikka he olisivat erossa toisistaan. (Karrasch ym. 2012, 123.)

Ryhmän sosiaalinen koheesio, eli ryhmää koossa pitävä voima, rakentuu useista seikoista. Ryhmällä on yhteinen tavoite, ja jäsenet ovat sitoutuneita sekä ryhmään että tavoitteiden saavuttamiseen. Ryhmäläiset tarvitsevat toisistaan päästäkseen tavoitteeseen, sillä päämäärän ollessa haastava ja työmäärän mittava, ilman ryhmän apua tavoite jää saavuttamatta. Tätä voidaan kutsua myös positiiviseksi riippuvuudeksi. Tällöin ryhmässä yhden menestys lisää myös toisen menestystä. Yhtenä koheesio- mittarina voidaan pitää sitä, miten tärkeänä ja arvokkaana ryhmän jäsenyys koetaan. Koheesioon voi vaikuttaa myös toiminnan palkitsevuus, mikä riippuu jäsenen omista kokemuksista. (Karrasch ym. 2012, 127.)

2.2 Ryhmän roolijako

Ryhmän kokoontuessa kaikki sen jäsenet saavat tai ottavat jonkinlaisen roolin. Tämän roolin mukaan he toimivat tai heidän oletetaan toimivan. Ryhmien roolijaot muodostuvat hiukan eri tavoin riippuen siitä, onko ryhmä iso vai pieni. Pienemmissä ja joustavammissa ryhmissä roolien jakaantuminen on epävirallisempaa, mutta isossa ne on syytä jakaa virallisesti ja harkiten. Jaettujen roolien kautta jäsenet tietävät, mikä on hänen roolinsa ryhmässä ja mitä häneltä odotetaan. (Karrasch ym. 2012, 124.)

Ennen kuin ihmisiä tunnetaan paremmin, heille annetaan sosiaaliset roolit, esimerkiksi lapsen, aikuisen tai vanhuksen. Rooli voi olla myös lääkärin, hoitajan tai opettajan, jolloin hänen odotetaan toimivan tietyissä tilanteissa odotetulla tavalla. Näin myös yleensä ryhmän johtaja löytyy tarvittavalle paikalle. Vasta paremmin tutustuttua voidaan toisesta löytää myös muita rooleja. Moren rooliteorian mukaan roolilla on sekä kollektiivinen että yksityinen puoli, sillä jokaisella roolilla on yksilölle oma henkilökohtainen merkitys. Roolit voivat olla sopivasti kehittyneitä, yli- tai alikehittyneitä. Kehittymistä rooleissa tapahtuu nimenomaan vuorovaikutustilanteissa. Yksilön erilaisten roolien varastoa voidaan kuvata roolimatriisilla. Rooliristiriitoihin joudutaan mm. vuorovaikutustilanteissa, jossa odotus roolista on väärä, ja meille tarjotaan tätä odotuksen-vastaista roolia. (Niemistö 2012, 88–103.)

2.3 Yhteisöllisyyden määritelmä

Yhteisöllisyydellä tarkoitetaan kuulumista johonkin sosiaaliseen verkostoon, joka voi koostua perheestä, sukulaisista, ystävistä, työ- tai harrastusryhmästä tai uskonnollisesta yhteisöstä. Näihin sosiaalisiin verkostoihin kuuluminen muodostaa ihmisen identiteetin ja sosiaalisen olemassaolon perustan. Yhteisöllisyyden terveysvaikutuksia on selvitetty monissa tutkimuksissa ja on todettu mm., että sillä on terveyskäyttäytymistä ja terveyttä parantavia vaikutuksia. Lisäksi yhteisölliset tekijät vaikuttavat enemmän terveyteen kuin yksilölliset, vaikkakaan eivät yksistään tuo merkittävää muutosta. Sosiaalisella pääomalla, läheisten sukulaisien ja ystävien määrällä sekä yhteisöllisyydellä on tervehdyttävä vaikutus yksilöön ja hänen mielenterveyteensä. (Lindfors 2007).

Ei ole olemassa yhtä oikeaa vastausta siihen, mitä yhteisöllisyys on, vaan jokainen lähestyy yhteisöllisyyttä omasta näkökulmastaan. Ei ole myöskään merkitystä sillä, mikä sen muoto on, montako ihmistä yhteisöön kuuluu tai miten hyvin heidät tuntee. Yhteisöllisyys tulee omasta kokemuksesta ja syntyy pakottamatta. Siinä missä yhteisöllisyyttä on yhdessä tekeminen yhteisen hyvän eteen, sitä ovat myös hyvin pienet asiat, kuten toisten huomioiminen ja auttaminen, palvelusten tekeminen tai tarinoiden kertominen. Jos se, miten toinen määrittelee yhteisöllisyyden, ei ole sama kuin se, miten käsitteen itse

kokee, syntyy helposti määritelmiä, jotka on tuotettu ulkopuolelta. Nämä yksilön kannalta ”väärät” määritelmät aiheuttavat eriarvoisuutta ryhmässä, jossa yhteisöllisyys käsitetään eri tavoin. (Junnilainen 2019, 288.)

3 AIEMPAA TUTKIMUSTIETOA

3.1 Tutkimus liikunta- ja urheiluseurojen muutoksesta

Koski ja Mäenpää listaavat seurakentän keskeisimmiksi trendeiksi eriytymisen, moninaistumisen, ammattimaistumisen ja kustannustason nousun, jotka nyt näkyvät seuratasolla aiempaa selkeämmin. Kosken ja Mäenpään tutkimuksen mukaan ”seurojen kehitys oli kohentuneen osaamisen ja asiantuntemuksen myötä edennyt suuntaan, johon seurat ovat pyrkineet”. Tällä kirjoittajat tarkoittavat sitä, että suuremmat seurat ovat kyenneet palkkaamaan vakituisen työntekijän riveihinsä tekemään aiemmin pelkästään vapaaehtoistyöntekijävoimin tehtyjä töitä sekä sitä, että jäsenten koulutustaustan paraneminen näkyy myös järjestötyössä. Koski ja Mäenpää mainitsevat myös, että ”useimmiten esiintyneet ongelmat liittyivät vapaaehtoistoimijoihin, vaikka aktiivisimpien toimijoiden määrä seuraa kohden oli kasvanut”. Vapaaehtoisten tavoitettavuus on vaikeutunut ja työtä tehdään enemmän projektiperiaatteella, mutta työtä tekevät ovat aktiivisempia kuin ennen. (Mts. 63–67, 74–76.)

Seuratyö, joka paljolti rakentuu vapaaehtoistyöstä, koetaan arvokkaaksi, mielekkääksi ja ihmistä kasvattavaksi toiminnaksi, jota tehdään mielellään. Työn arvostus on tärkeässä roolissa, mutta toisaalta tekijät itse myös osaavat arvostaa sekä yhdessä tekemistä että omaa työpanostaan. Väestön koulutustason nousun myötä myös seuratoimijoiden keskuudessa on koulutetumpaa väkeä kuin aikaisemmin. Siksi voidaan olettaa asiantuntemuksen ja sitä kautta organisaation hyvinvoinnin kohentuneen myös seuratoiminnassa. (Koski & Mäenpää 2018, 74.)

3.2 Aikuiset lasten harrastuksen mahdollistajina

Leo Stranius on tehnyt Kansalaisareenan tutkimuksen *Vapaaehtoistyön tekemisestä Suomessa* (Stranius 2018). Tässä tutkimuksessa valotetaan vapaaehtoistyön tekemisen tapaa erilaisten indikaattoreiden avulla. Kyselyn avulla

selviää, kuinka paljon ja millaista vapaaehtoistyötä ihmiset ovat tehneet sekä mitkä asiat vaikuttavat työhön osallistumiseen.

Useat seurat koostuvat sekä aikuis- että nuorisojäsenistä. Yli 50 % 7–14-vuotiaista lapsista ja nuorista kuuluu johonkin seuraan. Monen aikuisenkin arkeen kuuluu säännönmukainen osallistuminen seurojen toimintaan. Aikuisväestöstä lähes 40 % osallistuu seuratoimintaan. Eniten heitä on nuorten aikuisten sekä keski-ikäisten ryhmässä, jolloin omat lapset ovat mahdollisesti mukana seuratoiminnassa. (Olympiakomitea 2020, 4.) Oman seuratoiminnan mukana tulee usein velvollisuus olla jonkin tapahtuman järjestelyissä mukana ja osallistua siihen tavalla tai toisella. Näin jokainen kohdallaan varmistaa tapahtumien toteutumisen ja kaikkien mahdollisuuden osallistua. Näin ei olisi, jos toiminta pyörisi vain muutaman aktiivisen seuralaisen toimesta. 2018 tehdyn tutkimuksen mukaan keskimäärin vapaaehtoistyöhön käytetty aika on vähentynyt, erityisesti keski- ja työikäisten sekä eläkeläisten parissa. Ilahduttavaa on, että alle 25-vuotiaiden määrä vapaaehtoistyötä tekevien joukossa on lähes kolminkertaistunut. (Stranius 2018, 5–6.)

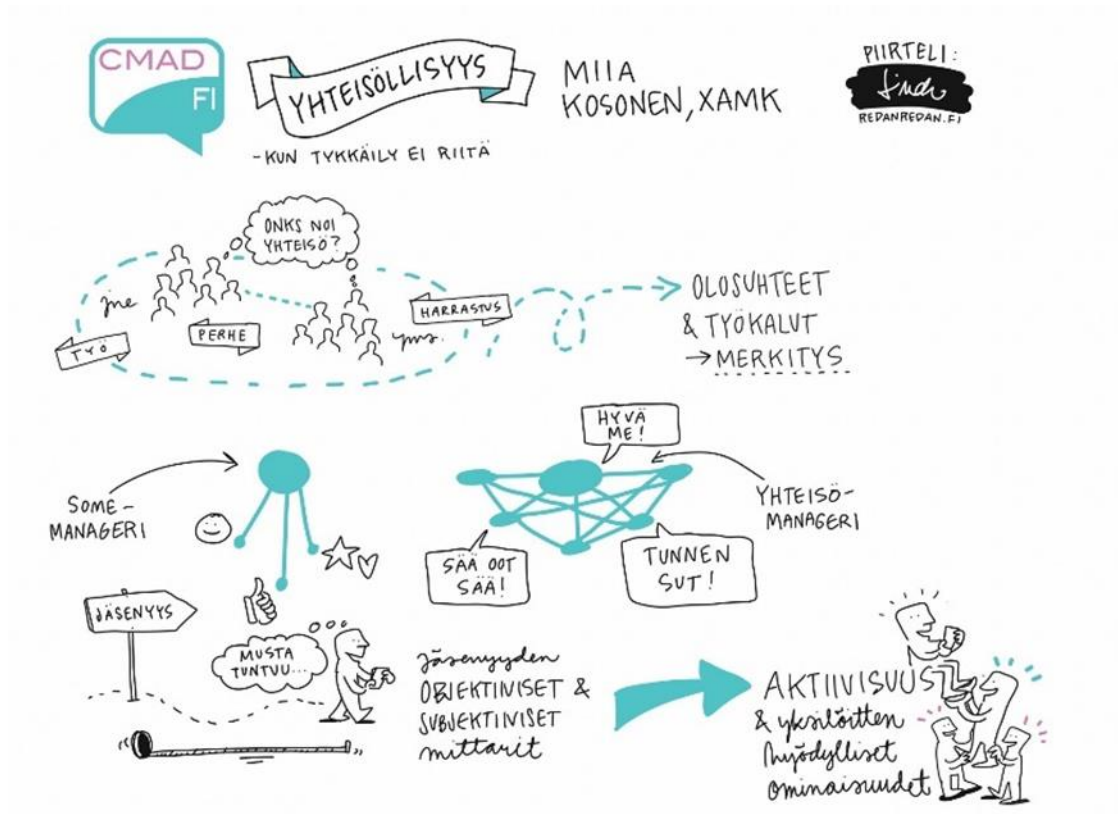
Vapaaehtoistyöntekijöiden skaala on laaja. Vapaaehtoistyöhön osallistuu ihmisiä eri ammattiryhmistä, eri ikäryhmistä, erilaisista sosioekonomisista taustoista ja ammattikunnista. Asuinmuodolla tai perhekoolla ei ole merkitystä. Vapaaehtoistyöhön osallistuu niin yksin asuvia kuin perheellisiäkin. Vapaaehtoistyön tekeminen ei siis katso varallisuutta tai tiettyä koulutustasoa, vaan sitä voi tehdä kuka vaan. (Stranius 2018, 5–6.) Monet järjestöissä harrastavien lasten vanhemmat luontevasti ajautuvat toimimaan vapaaehtoistyössä. Eniten vapaaehtoistyötä tehdäänkin juuri nuorisotyössä sekä urheilun ja liikunnan parissa (Stranius 2018, 7). Vapaaehtoistyön ulkopuolelle jää varmasti paljon sellaisia ihmisiä, jotka olisivat valmiit auttamaan, jos olisi parempaa tietoa siitä, miten, missä ja koska he voisivat olla avuksi. Kansalaisareenan teettämässä tutkimuksessa yli puolet vastaajista sanoo, ettei ole tehnyt vapaaehtoistyötä, koska ei löydä siihen aikaa. Samoin yli puolet on sitä mieltä, että osallistuisi työhön, jos heitä pyydetäisiin (Stranius 2018, 9–10).

3.3 Yhteisöllisyys voimavarana

Yhteisöllisyydestä on kirjoitettu viime aikoina paljon erilaisissa yhteyksissä. Olen valinnut tämän tutkimuksen tekoon Pauliina Lindforsin ja Miia Kososen tekstit, sillä varsinkin Kososen tulkinta kiinnittää huomion tuoreudellaan, mikä nykyisessä alati muuttuvassa yhteiskunnassa on perusedellytys (Lindfors 2007, Kosonen 2019).

Yhteisöllisyys on hyvin kulttuurisidonnaista. Toiset kulttuurit ovat yhteisöllisiä luonnostaan, ja se on näille kulttuureille ikään kuin sisään rakennettua. Perheet ja suvut ovat paljon tekemisissä keskenään, ja yhdessä toimiminen on luontaista. Kulttuurinen käyttäytyminen välittyy sukupolvelta toiselle, jolloin yksilö kasvaa ja kehittyy sen mukaisesti. Yhteisöllisyys on ollut elintärkeää ihmisen kehittymiselle lajina. Suomessa yhteisöllisyys ei ole samanlainen itsentäänselvyys kuin esimerkiksi Afrikan ja Latinalaisen Amerikan maissa, missä kulttuuri itsessään sisältää intuitiota, hiljaista tietoa ja sukupolvelta toiselle siirtyvää kansanperinnettä. (Lindfors 2007.)

Yhteisöt ja yhteisöllisyys ovat välttämättömiä ihmiselle, olemassaololle ja kaikelle toiminnalle. Yhteisöjä löytyy perhekunnista, suvuista ja asuinpaikoista, mutta myös harrastus- ja työporukoista, ajattelutavasta tai virtuaalisesta ryhmästä. Yhteisöjen haasteita on yhteinen päätöksenteko, sillä ihmisten on vaikeampi hyväksyä asioita, joiden he kokevat aiheuttavan heikennyksiä heidän omaan elämäänsä. Päätöksentekoon osallistumisen helppous, avoin vuorovaikutus ja keskustelukulttuuri auttavat ihmisiä paremmin hyväksymään uusia asioita (Yhteisöllisyys ruokkii uusia toimintamalleja 2019).

Kuva 1: Livekuvitustuotos Miia Kososen esityksestä #CMADfi-tapahtumasta 2019

Yhteisöllisyyden vaiheita on kuvattu Miia Kososen #CMADfi-tapahtumassa pidetyn esitelmän livekuvituksessa (kuva 1). Ihmisten kesken tiedon jakaminen ja yhteenkuuluvuuden tunne ruokkivat toinen toisiaan, sillä yhteisöllisyyttä luo kohtaaminen ja kuulluksi tuleminen. Jaettu tieto syntyy vuorovaikutuksessa ja vaatii aikaa rakentuakseen. Tällaisessa vuorovaikutuksessa käyty keskustelu tukee kokemusta yhteisöllisestä työskentelystä. Yhteisöllisyyttä voidaan mitata subjektiivisesti tai objektiivisesti. Subjektiivisina mittareina jäsenyydestä kertoo se, miten hyvältä tuntuu olla ryhmän jäsen tai kuinka paljon ryhmän jäsenyys merkitsee. Vaikuttamismahdollisuuksia mitattaessa punnitaan, miten kokee voivansa vaikuttaa ryhmässä käsiteltäviin aiheisiin, minkä verran välittää siitä, mitä muuta ihmiset ajattelevat omasta toiminnasta ryhmässä ja miten ryhmän jäsenet vaikuttavat toinen toisiinsa. Ihmiset suuntaavat huomionsa niihin jäseniin, joilla on saman verran tai enemmän yhteisön kannalta arvokkaita resursseja kuin heillä itsellään. Tämän asian selvittämisessä voidaan käyttää apuvälineenä yhteisössä verkostoaalyysiä. (Kosonen 2019.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Seura on dynaaminen, ajassa elävä organisaatio, jolla on omat toimintaperiaatteet (Koski & Mäenpää 2018, 15). Kun käsittelemme sitä yksittäisenä organisaationa, saamme näkökulmaksi isomman kokonaisuuden, joka kattaa koko seuran toiminnan. Seuran vuosi jakautuu vuodenaikojen mukaan erilaisiin aktiivisiin jaksoihin. Jos pystyisimme katselemaan toimintaa kauempaa hiukan nopeutettuna, näkisimme vain utterasti touhuavia hahmoja erilaisissa töissä. Hommat hoituisivat, ja kokonaisuus näyttäisi toimivalta. Tässä tutkimuksessa halusin suunnata huomion suuremmasta kokonaisuudesta siihen yhteen jäseneseen, kuka osaltaan toteuttaa seuran yksilöistä muodostuvaa kokonaiskuvaa. Näiden jäsenten äänen pyrin antaa tulla kuulluksi. Tutkimuksessa halusin selvittää, mitkä ovat näiden haastateltavien odotukset seurayhteisön jäsenenä.

4.1 Suunnistusseura Rastivarsat

Rastivarsat ry on päijäthämäläinen suunnistuksen erikoisseura. Monen muun urheiluseuran tavoin myös Rastivarsat ponnistelee pitääkseen jäsenmääränsä sellaisena, että toiminta olisi taattua eri-ikäisille ja eri tasoisille harrastajille sekä kilpaurheilijoille. Vapaaehtoisia tekijöitä saa vielä melko helposti, mutta jäsenten ikääntyessä on tärkeää, että myös nuorta polvea ollaan ajoissa kouluttamassa erilaisiin tehtäviin. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemaan tutkimukseen vastanneista seuroista yli puolet sanoi jäsenmäärän lisääntyneen vähintään jonkin verran ja noin neljäsosassa seuroja määrät ovat vähentyneet (Koski & Mäenpää 2018, 49).

Tämä opinnäytetyö tehdään yhteistyössä suunnistusseura Rastivarsojen kanssa. Se on toteutettu kvalitatiivisena tutkimuksena ja haastateltavina ovat kyseisen seuran jäsenet. Haastattelut on toteutettu teemahaastatteluna niin, että aihe on rajattu seuratoimintaan pääpainona vapaaehtoisuuteen perustuva työ seurassa. Aihetta on haastatteluissa käyty läpi vapaassa järjestyksessä.

Teemahaastattelu menetelmänä on perusteltu valinta tähän laadulliseen tutkimukseen, sillä se on joustava vaihteleviin ajatuksenjuoksuihin (Hirsjärvi 2009, 164). Kokemukset ovat haastateltavien omia. Vastaukset kuvaavat heidän ko-

kemuksiaan ja odotuksiaan seuratyöstä, mikä voi poiketa monen muun kokemuksista. Kvalitatiivisen tutkimuksen peruslähtökohta on todellisen elämän moninaisuuden kuvaaminen (Hirsjärvi 2009, 161).

4.2 Tutkimusnäkökulma

Näkökulmaksi tutkimukseen olen valinnut seuran jäsenistöstä koostuvien vapaaehtoistyöntekijöiden odotukset seuratyössä. Haastateltavat olen valinnut sen perusteella, miten aktiivisena heidän osallistumisensa seuran järjestämään toimintaan ja tapahtumiin näyttäytyy.

Seuran hallintoelimissä toimivat jäsenet osoittavat enemmän aktiivisuutta osallistumalla päätöksentekoon, ovat muita aiemmin tietoisia tulevista tapahtumista ja ovat lisäksi helpommin lähtemässä mukaan talkootöihin. Aktiivihenkilöiden kesken on myös helpompi sopia tulevista tehtävistä ja töistä, sillä he tavoittavat toisensa helpommin ollessaan säännöllisesti yhteydessä toisiinsa. Harvemmin talkootyöhön osallistuva on hankalammin tavoitettava. Lisäksi hänen on oltava itse aktiivisempi liittyäkseen toimijoiden ryhmään.

Haastateltavat ovat jonkin verran tai kohtalaisesti seuratyössä mukana olevia. Otokseen tuli luonnollisesti sekä miehiä että naisia, sillä molempia on seurassa edustettuina tasapuolisesti. Kvalitatiiviselle tutkimukselle on tyypillistä, että kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, jotta asetettuun tutkimuskysymykseen saadaan aiheenmukaista tutkimustietoa (Hirsjärvi 2009, 164).

4.3 Tutkimuskysymys

Tutkimuskysymykseksi olen asettanut seuraavan: millaisia odotuksia vapaaehtoistyötä tekevät asettavat seuratyölle? Tällä kysymyksellä haluan avata niitä vapaaehtoistyöntekijöiden ajatuksia, joita ei heiltä osata kysyä tai joita he eivät itsekään tiedosta itselleen tärkeiksi. Vapaaehtoistyön täytyy myös tarjota tekijälleen jotain vastineeksi, jotta vapaaehtoistyö jaksaa kiinnostaa ja siihen haluaa osallistua. Yksipuolinen työ ei tyydytä tekijäänsä, vaan siitä täytyy löytää mielekkyyttä, iloa, sosiaalisia kontakteja tai jotain sellaista, mikä omasta elämästä muuten puuttuisi.

4.4 Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmät

Tietoa voidaan kerätä monella eri tavalla, joista tutkimus on yksi (Hirsjärvi ym. 2009, 18). Tutkimuksen voi toteuttaa muun muassa kyselytutkimuksella, haastattelututkimuksella tai tekemällä havaintoja. Tähän työhön valitsin haastattelututkimuksen, sillä tutkimiani aiheita olisi ollut vaikea tiivistää tiettyihin kysymyksiin. Antamalla haastateltaville mahdollisuuden kertoa annetusta aiheesta vapaasti, sain paljon sellaista tietoa, joka vastaamalla ainoastaan laatimiini kysymyksiin, ei olisi tullut julki.

Toteutin tutkimuksen laadullisena tutkimuksena ja puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Teemahaastatteluun päädyin, koska näin aiheiden ei tarvitse tulla tietyn kaavan mukaan haastattelun aikana, vaan haastattelu voi soljua sellaisessa järjestyksessä, että aihetta ei tarvitse ohjailla kysymyksillä (Hirsjärvi 2009, 208). Teemahaastattelua käytettäessä riskinä saattaa olla se, etteivät tulokset tue valittua teoriaa tai etukäteen mietittyä tutkimuskysymystä. Teemahaastattelun vahvuus on siinä, että se antaa haastateltaville mahdollisuuden kertoa asioista omin sanoin, jolloin voi painottaa omasta mielestään tärkeimpinä pitämiään asioita.

Haastateltaville olen antanut aiheen mukaisen teeman, jonka pohjalta he ovat kertoneet omia kokemuksiaan. Haastateltavat ovat tulleet haastatteluun yksin, ja ne on toteutettu yhtä lukuun ottamatta kotonani. Yksi haastattelu on tehty seuran hallinnoimassa tilassa, jossa haastatteluhetkellä ei ole ollut muita paikalla. Haastattelutilanteet olen luonut sellaiseksi, ettei muita ihmisiä ole ollut paikalla häiritsemässä keskustelua. On ollut tärkeää, että haastateltavat ovat tunteneet tilanteessa olonsa rennoksi ja innostuneet kertomaan laveasti omia mielteitään vapaaehtoistyöstä (Hirsjärvi 2009, 210). Olen nauhoittanut käydyn keskustelun matkapuhelimeni ääninauhuritoinnolla, jonka jälkeen olen litteroinut kaikki haastattelut sanatarkasti tulosten keräämiseksi. Nauhoitettua aineistoa on yhteensä noin seitsemän tuntia, ja litteroituna tekstiä on yhteensä 29 sivua. Tutustuttuani saamaani aineistoon, olen kirjoittanut siitä tulokset tulokintani mukaan. Johtopäätöksiä kirjoittaessani olen verrannut saamiani tuloksia tutkimuskysymykseen sekä teoriaan. Johtopäätösten perusteella olen kirjoittanut kehittämis ehdotukset pyrkien pitäytymään kaikkein keskeisimmissä aiheissa.

Haastattelukysymykset olen asettanut sellaisiksi, että haastateltavilla on ollut mahdollisuus kertoa mahdollisimman monipuolisesti ja haluamassaan laajuudessa kaikista niistä seikoista, jotka vaikuttavat aktiiviseen toimintaan osallistumiseen. Alkuun olen kertonut, että tarkoituksena on kartoittaa aktiivisuutta vapaaehtoistyössä ja yhteisöllisyyttä eli ryhmään kuulumista seuratoiminnassa. Sen jälkeen olen pyytänyt heitä kertomaan omista kokemuksistaan seura-aktiivina. Seuratoiminnan mielekkyyttä on pohdittu sellaisten kysymysten kautta, kuten ”Mitä seuraan kuuluminen tarkoittaa sinulle arjessa?” ja ”Mitä ajattelet itse saavasi seuratyöstä?”. Kysymyksessä ”Miten yhteisöllisyys näkyy seuratyössä ja vapaaehtoistoiminnassa?” olen halunnut valottaa sitä voimaa, joka parhaimmillaan saavutetaan, kun työskennellään yhdessä tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi olen kysynyt myös seuraavaa: miten nuoria pitäisi aktivoida osallistumaan ja miten heitä voisi osallistaa? Viimeksi mainittu kysymys jää valitettavan usein huomiotta, kun suunnitellaan toimintaa.

4.5 Aineiston analyysimenetelmä

Kvalitatiivisissa tutkimuksissa analyysia tehdään eri vaiheissa tutkimusta (Hirsjärvi ym. 2009, 223). Tämän tutkimuksen kohdalla analysointi on alkanut jo aineistonkeruun aikana sitä mukaan, kun olen saanut aiheistoa haltuuni. Haastattelutapahtuman jälkeen mielessä liikkuu paljon ajatuksia, jotka tulevat työstetyksi tulevaan tutkimukseen. Kun kaikki haastateltavat on haastateltu, aineksen litteroinnin ajan on jälleen hyvä palauttaa mieleen läpikäytyjä aiheita.

Aineiston analyysimenetelmänä käytin teemoittelua, joka on kvalitatiivisessa aineistossa käytettävä perusmenetelmä (Hirsjärvi ym. 2009, 224). Jaoin aineiston keskeisiin aihepiireihin eli teemoihin ja kokosin niistä tulokset. Teemat ovat tulleet esiin jokaisen haastateltavan puheessa jossain vaiheessa. Analyysissä ryhmittelemisen jälkeen teemoja on tarkasteltu yksityiskohtaisemmin. Litteroidusta aineistosta olen poiminut samaa aiheetta koskevat sisällöt tutkittavaksi ja tulkittavaksi. Aineistoa analysoitaessa olen kiinnittänyt huomiota niihin asioihin, jotka ovat olleet merkittäviä haastateltavalle ja jotka vastaavat tutkimuskysymykseeni. Ne asiat, jotka ovat osallistuttaessa olleet haastateltaville mieluisia tai epämieluisia, ovat merkittäviä aineistoa analysoitaessa.

Seuraavassa luvussa käyn läpi niitä tuloksia, jota haastatteluissa on tullut esiin. Haastattelujen tuloksia esitettäessä olen numeroinut haastateltavat kirjain-numeroyhdistelmin H1-H5. Erottaakseni tekstistä haastateltavien kertomukset, ne olen sisentänyt ja kursivoinut. Haastateltavien puheen olen kirjoittanut juuri niin kuin he tilanteessa ovat puhuneet. Tämä auttaa lukijaa hahmotamaan puhujan tunnetilaa aihetta käsiteltäessä. Haastateltavien sukupuolta ei ole eroteltu otoksen vähäisyyden vuoksi ja henkilöllisyyden suojaamiseksi. Lainaukset eivät noudata haastattelutilanteen kronologiaa, vaan tutkimuksen kulloinkin käsitellyn aiheen mukaan aikaansaattua järjestystä. Kiitän kaikkia haastateltavia heidän suomastaan ajasta ja mielenkiinnosta työtäni kohtaa. He mahdollistivat tutkimuksen teon paneutumalla huolellisesti aiheeseen.

5 MITÄ JÄSENET ODOTTAVAT SEURATOIMINNALTA

5.1 Toimintaan mukaan lähteminen

Seuratoimintaan lähdetään mukaan, kun kiinnostutaan jostain tekemisestä, halutaan olla osa yhteisöä ja tehdä yhteisten tavoitteiden eteen töitä. Tärkeimmiksi asioiksi seuratyössä koetaan se, että saa olla mukana tekemässä seuratoimintaa, nähdä erilaisia ihmisiä ja tutustua heihin. Monessa perheessä seuratyö onkin perheen yhteinen harrastus. Seuratyö koetaan rennoksi samanhenkisten kavereiden kanssa toimimiseksi jutustelun lomassa, tai se voi olla henkireikä arjessa ja omasta työstä poikkeavaa toimintaa. Kaupungeissa tarjontaa on paljon, mutta syrjäisemmillä paikkakunnilla, missä tarjonta on vähäisempää, liitytään niihin seuroihin, joita on tarjolla. Sinne menevät muutkin, sillä matkojen taakse ei ainakaan ajokortittomilla nuorilla ole mahdollisuutta lähteä.

Siitä olin aina kiinnostunut ja tuttavapiirissä oli sellasia ihmisiä, jotka harrasti (samaa). H3

Se oli mukavaa hommaa, siin on samanlaisia kavereita töissä. Se on se, kun sä tuut ja vaihdat vähä juttua kavereitten kanssa ja teet siin samalla jotain. On mukavaa. H5

Monet aikuiset lähtevät seuratoimintaan tutun kaverin innoittamana tai lasten harrastamisen myötä. Kun vapaa-aikaa joka tapauksessa kuluu lapsia kyyditessä ja harrastuksista odotellessa, moni vanhempi ajautuu joko itse harrastamaan samaa tai ainakin osallistuu talkoisiin. Lasten ja nuorten kyyditseminen

harrastuksiin nähdäänkin mielekkäänä tehtävänä. Näin lapsi pääsee harrastamaan ja vanhemmat ovat siinä toiminnan mahdollistajia.

Ensin kun lapset innostui lähtemään Hippo-kouluun ja kun itsekin oon jonkun verran käynyt iltarasteilla aikaisemmin, niin sitten sen Hippo-koulun myötä liityin itsekin jäseneksi. H3*

*suunnistuskoulu 5–16-vuotiaille

Tämä tietää paljon töitä vapaaehtoispuolella ja siinä vaiheessa aikuisten aktiivisuus tulee vahvasti esiin. Kunhan vain on tekijöitä, saadaan aikaiseksi monipuolista toimintaa. Pienemmät lapset ovat lähinnä saamapuolella tapahtumajärjestelyissä, kun aikuiset ja nuoret tekevät pääosin harrastustoimintaan vaadittavan työn. Tästä voi tulla tunne, ettei aikuinen aina saa seuratyöstä niin paljon hyötyä kuin, mitä itse sille antaa. Lasten kehittyessä on kuitenkin mahdollisuus osallistaa lapset ja nuoret toimintaan, jokainen omien kykyjensä mukaan. Tämä tukee nuorten kasvatusta ja osaltaan takaa seuratoiminnan jatkuvuuden.

5.2 Nuorten osallistuminen

Nuoret lähtevät mukaan toimintaan vanhempien, sisarusten tai kavereitten innostamana. Mukana olo saa heidät tuntemaan kuuluvansa turvalliseen yhteisöön ja se voidaan jopa kokea normaaliin perhe-elämään kuuluvaksi. Myös kilpailevien seuralaisten huoltojoukkona olemisen nähdään tärkeäksi nuorten kesken. Tällainen yhteisö tekee työtä yhteisen harrastuksen eteen. Nuoret saavat kasvaa yhdessä muiden nuorten ja turvallisten aikuisten parissa sekä tuntevat itsensä tarpeelliseksi. Silti he saavat toimia ikätasoisensa mukaisesti. Kun vastuuta annetaan sopivasti pieninä annoksina kerrallaan, nuoret oppivat uusia asioita ja kykenevät asennoitumaan työntekoon paremmin vielä aikuiseinkin. Seuratyö ja siinä vaikuttava yhteisöllisyys nähdään äärettömän tärkeänä asiana. Siksi kaikkien nuorten soisi pääsevän osalliseksi tällaiseen toimintaan. Seuratoiminta nähdään hyvänä kasvuympäristönä. Jos nuorelta tämä kokemus puuttuu, koetaan hänen jäävän jostain tärkeästä paitsi.

Ei sitä silloin varmaan tiedostanut, koska se oli ihan normaalia perhe-elämää meillä, et ku se tuli perintönä. Seuratyö on alkanut lapsuudesta, isä oli aktiivinen harrastamaan kilpailuja ja kutsuttiin mukaan kaikki, jotka kynnelle kykeni ja osasi jotain. Oli hirveen kivaa, kun oli väkee.

Samalla oppi tekemään työtä. Yhteisen tavoitteen eteen tekeminen, talkootyö oli todella hyvä työnteon opettaja. H1

Seuratoiminta tarjoaa nuorelle muuta tekemistä koulun ja opiskelun ohelle sekä opettaa konkreettista tekemistä. Usein seuratoiminnassa solmitut ystävyyssuhteet säilyvät läpi elämän, ja yhdessä koetut asiat yhdistävät ihmisiä vielä aikuisenakin. Talkootyö koetaan erityisen hyväksi tavaksi opetella työnte-koa. Lisäksi siinä saa tehdä vaihtelevasti sellaisia töitä, mistä pitää. Haastattel-
tävieni mielestä vanhemmat toimivat hyvänä esimerkkinä ollessaan itse aktiivi-
sia seuratoiminnassa ja näyttäen näin esimerkkiä nuoremmille.

Tätä ideologiaa pyritään siirtämään omille lapsille. He, jotka ovat kokeneet seuratyöstä olleen hyötyä myöhemmässä elämässä, esimerkiksi työnhaussa tai sosiaalisissa suhteissa, toivovat samaa omille lapsilleen. Olosuhteet eivät vaan ole samanlaiset tämän päivän nuorilla. Harrastusvalikoimaa on nykyään paljon enemmän ja joskus niistä on vaikea löytää sitä itselle sopivaa toimintaa.

Mä koen ainakin, että harrastustoiminta on ollut mulle ihan älyttömän iso tekijä silloin nuorena, ei oo ollut aikaa murehtia niitä omia asioitansa. Semmosia kokemuksia halus antaa omillekin lapsille ja toivoo että ne myöhemmin huomaa, et millanen merkitys sillä on ollut. H1

...kun niillä nuorilla on joskus niin vaikea sen oman harrastamisensa kanssakin. Se on silleen hankalaa, et onks se tää se harrastus, se on nyt tätä ja hetken päästä se on jotain muuta lajia. Se on selvää, että nuorempana hakee sitä, mikä on se oma laji... H3

5.3 Yhteisöllisyys on seuroja kannattava voima

Ilman yhteisöllistä toimintaa ei olisi seuroja eikä niiden tapahtumia. Seuran toiminta perustuu yhteiseen suunnitteluun ja toteutukseen. Jokainen käyttää omaa vapaa-aikaansa, ja yhdessä tekeminen on se juttu, mihin jokainen sitou-
tuu. Parhaimmillaan yhteisöllisyys syntyy kuin itsestään, huomaamatta ja pak-
kottamatta.

"Musta on älyttömän tärkeä asia ollut se yhteisöllisyys" H1

Seuran jäsenet kokevat yhteisön omakseen, eikä siitä irtauduta helposti ilman hyvää syytä. Yhteisössä mukana oleminen saattaa jatkua läpi elämän, ja nuo-
rena alkanut seuratyö jatkuu aktiivisen kauden jälkeen vielä iäkkäämpänäkin

jäsenrekisteriin kuulumisella ja jäsenmaksun vuosittaisella maksamisella.

Tällä halutaan mahdollistaa oman seuran toiminta pitämällä jäsenmäärää yllä ja antamalla pientä taloudellista tukea jäsenmaksun muodossa.

Kaikki ei ole aktiiveja, osa maksaa jäsenmaksun, jotka ei ole toiminnassa mitenkään mukana. Ne maksaa sen jäsenmaksun, kun ne ajattelee, että sillä ne kannattaa sitä seuraa. H2

Meillä on sellainen periaate, että kun jossain ollaan, niin sitten ollaan mukana. Maksetaan kaikkien jäsenmaksut, et se on seuralle rahaa toimintaan mukaan. Maksettiin iltarastien kausikortit, viime vuonnakin varmaan olis päässyt halvemmalla, jos olis maksettu kertamaksuna. Mutta oli periaatteena tällekin vuodelle, että ollaan maksettu kaikkien kausikortit, vaikkei kaikki ole päässyt montaa kertaa. H3

Yhteisöllisyyden muotoja seuratyössä sen perustehtävän ohella ollaan halukkaita miettimään sekä seuran jäsenille että ulkopuolisille. Haastateltavat kokivat myös, että olisi hyvä tutustua ryhmään erilaisessa ympäristössä, toisin kuin missä yleensä tavataan. Tällöin roolit voisivat vaihtaa paikkaa tai mennä kokonaan uusiksi, kun ihmisten erilaiset vahvuudet tulisivat esiin.

Oon miettinyt, pitäiskö olla jotain tapahtumailtoja... joku lyhyt rata siihen männikköön, lapset pääsee kokeilemaan, ... sitte vanhemmille kertoo seurasta, ... Seura esittelee toimintaansa. H5

5.4 Vapaaehtoistyö muutoksessa

Vapaaehtoistyön muotoja on nykyään monia uudenlaisia. Vapaaehtoistyötä voi tehdä yksin kotoa omalta sohvalta tai osallistumalla monituhatpäisen ryhmän mukana tapahtumiin. Näihin valintoihin vaikuttavat vapaaehtoisen senhetkinen elämäntilanne, jaksaminen sekä halukkuus sosiaaliseen toimintaan. Vapaaehtoistyö voidaan kokea myös arkea mukavasti piristävänä toimintana (Turunen 2018, 85). Toimistotyötä tekeville illaksi suunniteltu harrastustoiminnan järjestelytehtävät voivat tuoda mukavaa vaihtelua istumatyölle. Yksin koko päivän työskentelevä ihminen voi kaivata sosiaalista kanssakäymistä, ja hän saattaa innostua esimerkiksi lapsiryhmän ohjaamisesta työpäivän jälkeen.

Yleisen aktiivisuuden talkootyössä nähdään vähentyneen. Ihmiset eivät haastateltavien mukaan enää lähde talkoisiin pelkästään omasta mielenkiinnosta, vaan kokevat osallistumisen velvollisuudekseen seuraa kohtaan. Omalla työllä

korvataan seuran tarjoamia palveluja, ja samaa panosta edellytetään jokaiselta jäseneltä. Kun talkooväkeä tarvitaan enemmän, esimerkiksi isoja kilpailuja järjestettäessä, pitäisi osallistujien määrän olla riittävä, jotta työt saadaan tehdyksi rasittamatta liikaa pientä aktiiviporukkaa. Mitä vähemmän osallistujia talkoissa on, sen vähemmän on myös vastuunottajia. Vastuu kasaantuu pienelle porukalle, mikä johtaa siihen, että jokainen osallistuja kantaa suuremman vastuun. Suuri vastuu taas ei houkuta useimpia, jolloin mieluummin ollaan osallistumatta ollenkaan. Liiallinen kuormittaminen väsyttää tekijät. Jos osa aktiiveista kokee tekevänsä työtä vain toisten eteen, alkavat he miettiä, mitä he saavat tästä itselleen. Uupuneen talkoolaisen poisjääntiä ei kyseenalaisteta, mikä viittaa siihen, että muutkin ovat ehkä olleet samassa tilanteessa.

Mul on se käsitys, että talkootyöhön ei lähdetä niin helposti kuin lähdettiin ennen vanhaan. Ennen on talkoilla tehty aika lailla isojakin kilpailuja ja tapahtumia niin nyt joutuu ainakin osittain rahalla niitä tekemään. H3

Yks mikä mun mielestä on ero, niin ennen oli niin sanotusti paremmin, niin ihmiset teki aika pyyteettömästi hommia sen kilpailun eteen ja tänä päivänä semmonen porukka on vähentynyt, joka on vaan mielenkiinnosta tekemässä mukana. On totta, että ketään ei voi edellyttää tekemään omalla kustannuksella mitään, mutta voi sen oman aikansa antaa sille. Saamatta mitään eri korvausta siitä, totta kai kulut pitää korvata. H3

Vastuunkantajat vähenee, mitä enemmän vastuuta pitää ottaa. H1

Aina kaikki työ ei mene suunnitelmien mukaan ja yksin muiden kanssa, mutta parhaimmillaan työntekijät lähtevät tapahtumasta tyytyväisinä ja kokevat asioiden edenneen. Tärkeintä on vapaaehtoistyöntekijän tyytyväisyys, sillä tyytyväinen jäsen on todennäköisesti pitkäaikainen jäsen. Liiallinen vaatiminen tai liian haastavien tehtävien antaminen karkottaa työntekijän hyvin pian riveistä, eikä hän helposti tule takaisin. Jossain mielessä olemme myös olosuhteiden uhreja, kuten alueellisten erityispiirteiden vuoksi.

Tää tuntuu vähän päijäthämäläiseltä kunnalta, ja onkin. Se on vähän sellasta sisäänpäin kääntynyttä. Ei kerrota koskaan asioita, sun pitää itte tajuta kysyä se, tai saatetaan vähän jurottaa, jos joku vieras tulee, aavistuksen katotaan nenän vartta pitkin, et "kukahaa toi on ja millä asi-alla". H5

5.5 Vapaaehtoistyöhön osallistuminen

Siihen, miten helppoa vapaaehtoistyöhön on mennä mukaan, vaikuttaa myös vapaaehtoisten rekrytoinnin onnistuminen. Nykyään on tarjolla paljon erilaisia viestimiä, eikä ole yhtä ainoaa tapaa, jolla tavoitettaisiin kaikki. Toiset seuraavat edelleen tiiviisti sanomalehteen laitettuja ilmoituksia, mutta enenevässä määrin luotetaan sosiaaliseen mediaan ja sähköisiin viestimiin. Tälläkin saralla kanavatarjonta on niin laaja, että kokeneenkin someaktiivin voi olla vaikea löytää haluamaansa informaatiota, saatikka niiden, jotka eivät näitä sosiaalisen median kanavia niin paljon käytä.

Haastateltavien keskuudessa informaation jakamisessa luotetaan jo käytössä oleviin viestimiin, kuten sanomalehtiin ja seuran omiin sivuihin, joskin myös sosiaalisen median voima tunnustetaan. Tiedostetaan myös eri ihmisten mieltymys käyttää eri viestimiä, mikä aiheuttaa ongelman tehokkaimman kanavan löytämisessä. Pohdinnassa on myös tietoturva-asiat, jotka ovat nousseet uudeksi haasteeksi maailmalla levinneiden tietomurtojen ja identiteettivarkauksien vuoksi. Yhtä mieltä ollaan siitä, että jäsenistöä on hyvä tiedottaa useamman kanavan kautta.

Tänä päivänä pitää laittaa sähkösten kautta, ”Nyt tehdään tällasta ja tarvitaan tähän ja saa ilmoittautua ja ota yhteyttä”. Mut se menee siihen, että jossain vaiheessa ruvetaan kyselemään henkilökohtaisesti, ”Ootko tulossa talkoisiin?” Useamman kanavan kautta ja viimekädessä henkilökohtaisilla kyselyillä. Sitten pitäis taas olla puhelinnumerot ja sähköpostit, miten se on tänä päivänä se tietosuoja? H3

Rekrytoinnissakin on muistettava hienotunteisuus. Ihmisten tehdessä vapaaehtoistyötä ei rekrytoijan oletuksena saa olla, että henkilö osallistuu tai ei osallistu, sen perusteella, miten hän on ennen toiminut. Aktiivisten ja ulospäin suuntautuneiden ihmisten oletetaan osallistuvan herkemmin yhteiseen toimintaan kuin hiljaisten ja sulkeutuneiden. Aktiivisuuden puute ilmoittautumistilanteessa ei tarkoita sitä, että henkilö olisi passiivinen myös muussa toiminnassa. Moni voi epäröidä ilmoittautua mukaan esimerkiksi epätarkkojen työnkuvauksen vuoksi. Seuran ulkopuolisten toimintaan mukaan lähtemistä helpottaisi ”sisäpiirin aukeneminen”, eli lajia ja toimintaa hyvin tuntevien luoma avoin ja vastaanottavainen ilmapiiri.

Osallistumisesta saa jotain ja yhdessä tekemisestä. Tietylnuontoiset ihmiset hakeutuu mukaan ja niiden elämä saattaa olla muutenkin sellaista et ne on hirveen aktiivisia. Semmonen hirveen sulkeutunut ja hiljainen ihminen niin ei sitä taida hirveen äkkiä seuratoimintaan saada. Et sit sil täytyy olla joku muu motiivi. H1

...kaiken ytimessä on ne, jotka on pitkään harrastanut ja tuntee sen lajin ja yksityiskohdat ja sit siihen on tulossa ihmisiä, joille se on uutta se asia, niin tän tiedon vaihto tässä on se vaikee asia. H3

Elämäntilanteet vaihtelevat, ja aikaa vapaaehtoistyöhön on joskus enemmän, joskus vähemmän. Nykyään ihmisten vapaa-aika koostuu enemmän projekti-luonteisesti ennalta suunnitelluista tapahtumista (Koski & Mäenpää 2018, 65). Tämä koskee myös talkootyöhön osallistumista. Lomamatkat sekä muut menot ja tekemiset, esimerkiksi remontit tms., varataan niille sopivaan ajankohtaan. Talkoille ja vapaaehtoistyölle jää oma aikansa. Ihmiset haluavat, että heidän osuutensa alkaa ja loppuu selkeästi, ei epämääräisesti ”niin kauan kuin hommia riittää”. Sen lisäksi, että me ihmiset haluamme olla aktiivisia ja osallistuvia yhteisömme edustajia, haluamme samanaikaisesti olla omaa aikaa tarkasti vartioivia yksilöitä, jossa päätösvalta on ainoastaan itsellä. Sen tähden on tärkeä muistaa, että vapaaehtoistyö on aina vapaaehtoista ja rekrytointi talkoisiin pitää tehdä jokaiseen tapahtumaan erikseen.

Sä saat nimelistasta lukea, että ahaa, mut on ilmoitettu tänne, ilman että on kysytty. Eli se on joku vanha lista, vaikka mä kyl katoin, että se on päivitetty, mutta suhun ei oo kukaan ollut henkilökohtaisesti yhteydessä, että pääsetkö, voitko, käykö. Siin ois pikkusen petrattavaa. H5

Jatkuva vastuu alkaa kuitenkin väsyttää, varsinkin jos kotona on pieniä lapsia tai tilanne on töissä sellainen, että se vie paljon energiaa. Silloin saattaa vapaaehtoistyöntekijä ajatella, ettei hän saa siitä itse mitään. Ikäryhmässä 35–49 seuratyöhön käytetty aika vähenee lisääntyäkseen taas yli 50-vuotiaiden keskuudessa ja sitä vanhemmissa (Stranius 2018, 5). Seuratyöstä on kuitenkin välillä vaikea irrottautua niin halutessaan. Joillekin ihmisille seuran vaatimus osallistua yhteiseen tekemiseen toimii pelotteena ja on esteenä jäseneksi ryhtymiselle.

Mull on hirveen iso kynnys lähtee, kun tietää, miten helposti se imasee mukaansa. Kun on ollut, kieltäytyminen menee aina vaan vaikeemmaks ja vaikeemmaks. Mut kyl se on niin antoisaa, et totta kai menee. H1

Siin on justiin se, mä tiedän montakin henkilöä, mitkä käy iltarasteilla, mut ne ei liity jäseneks ku ne pelkää, et siit tulee hirvee urakka päälle et sä joudut tekemään jotain. Pitää pystyä itsekin ajattelemaan, et haluatko vai etkö halua. H5

Kansalaisareenan tekemän kyselyn mukaan vapaaehtoistyön tekemiseen osallistumisesta nousee kaksi asiaa ylitse muiden. Suurin syy olla osallistumatta vapaaehtoistyöhön on ajanpuute. Toiseksi syyksi mainitaan, ettei ole pyydetty mukaan. Monet osallistuisivatkin enemmän vapaaehtoistyöhön, jos heitä siihen pyydettäisiin. (Stranius 2018, 9). Haastateltavat nostavat esiin nämä samat asiat. On selvää, että useimmiten toiminnan tuttuus vaikuttaa paljon toimintaan mukaan lähtemiseen. Kynnys tutussa porukassa työskentelyyn on matalampi kuin osallistua toimintaan, missä sekä tekeminen että tekijät ovat vieraita. Tällöin on syytä huomioida toimintaan osallistuvien uusien jäsenten liittyminen jo olemassa olevaan ryhmään. Valmiiseen ryhmään, joka on jo aiemmin järjestäytynyt ja roolit jäsenten kesken on jaettu, on vaikeampi tulla ja löytää siellä oma paikkansa.

Joo, se jälkimmäinen asia on semmonen, että jos harrastus on suhteellisen uusi, ettet tunne niitä ihmisiä, joita siinä piirissä on, se voi olla aika kynnys lähteä mukaan. Et ei kaikki lähde sinne, et esittelee itseään, et mä voin tulla tekemään jotain. Et se pyytäminen on varmaan vahvempi puoli. Mut sitten, oisko se et sitä mukaa kun pääsee siihen harrastukseen syvemmälle, sitä oppii sitä harrastuspiiriä tuntemaan enemmän, ni se helpottaa sitä kynnystä lähteä sinne mukaan. H3

Me suomalaiset emme tunnetusti pidä itsestämme meteliä, emmekä mainosta osaamistamme. Muiden osaamisen ja vahvuuksien huomioiminen sekä heidän pyytämisensä toimintaan mukaan ovat hyviä keinoja luoda suhteita ja kehittää yhteistä toimintaan. Lisäksi koetaan, että on tärkeä ilmaista, millaiselle vapaaehtoistyövoimalle on käyttöä, missä ja koska. Osa lähtee mukaan avoimin mielin ja ottaa vasta paikan päällä enemmän selvää asioista. Kaikkein tärkeimpänä nähtiin työhön perehdytys ja kädestä pitäen neuvominen, jotta työ tulisi oikein tehtyä, ja tekijä saisi onnistumisen kokemuksen. Pahinta on tehdyn työn arvostelu, jos riittävä opastus on jäänyt tekemättä.

...se että ilmoittautuu vapaaehtoiseksi johonkin, ja jos harrastus ei vielä ole sillä lailla tuttu, ei tiedä mihin ilmoittautuu. (Vapaaehtoisille) kerrotaan, että asia opastetaan ja siitä selviää helposti, ja loppujen lopuksi se opastus pitää tehdä! ... Ja sit käytännössä vaan joku sovitulta kokoon-tumispaikalta on käynyt siirtämässä ihmisen johonkin, et "sun paikka on tässä", ni sit se ei tiedä hölkäsen pöläystä, mitä se siellä tekee. Et jos

joku viedään tälle selittämättä sitä tehtävää, on paljon isompi kynnyks ilmoittautua uudelleen. Se ei lähe sinne! H3

Ite en oo koskaan ajatellut sitä tolleen, voihan joku ajatellakin sen noin. Jos ei tiedä, ni sitte kysyy. Kyllä aina joku neuvo, eihän kaikki voi kaikkea tietääkään. H5

Yksi syy tehtävien epätasapainoiseen jakautumiseen on liiallinen vastuunotto asiasta, jonka kokee ”omaksi tontikseen”. Asian hoitoa on hankala luovuttaa toiselle, ja on vaikea nähdä muita toimintatapoja kuin oma. Mutta tontin jakaminen muiden kanssa kannattaa, sillä yhteistyö synnyttää uusia toimintamalleja. Siksi konkareiden toivottaisiinkin ottavan ensikertalaisia oppipojikseen. Lisäksi nähdään hyvänä, että osaamista on laajemmin, jolloin työtehtävät eivät ole siitä kiinni, kuka kulloinkin on paikalla ja kykenevä tulemaan hommiin. Johtokunnan merkitystä tähän asiaan pohdittiin myös.

Seurassa ja muussa toiminnassa on toisen ihmisen vaikea tulla, jos on just sellasia, että näinhän nää asiat on aina tehty. Et ei voi muuttaa mitään. H2

Olen nähnyt monessakin seurassa sen kehityksen menevän niin, että joku tekee utterasti jotakin, mut sille ei löydy jatkajaa, et seura kuihtuu siihen. Et näitäkin oon nähnyt paljon vuosien mittaan. H3

...aika paljon oon nähnyt et joku tekee sitä omaa laatikkoaan vaan vahvasti niin kauan ku se tekee, eikä päästä tavallaan ketään siihen, ja silloin se tieto ei siirry sinne. Sit ku se loppuu, siin on aikamoinen kuilu muiden alkaa paikkaamaan sitä. Oon nähnyt sellasia tapauksia, et se seura pysähtyy täysin siin kohtaa ku sielt lähtee joku vahva avainhenkilö pois tai lopettaa sen siihen. Notkahtaa aika voimakkaasti se seura, olen nähnyt sellasia seuroja kaatuvankin. Oisko esim. johtokunta semmonen instanssi, et minkä sisällä se asia pitäis saada niin, et se ymmärrettäis. H3

Tehtävien kierrättämistä pidetään hyvänä asiana. Tekijöillä on halua ja kiinnostusta tehdä vaihtelevasti erilaisia työtehtäviä, jolloin osaaminen eri alueilla kasvaa ja sitä myöden osallistuminen seuratyöhön helpottuu. Hallitsemalla useita asioita kokonaisuus hahmottuu ja ymmärrys tehtyyn työhön paranee.

- Se on tietty kopla, jonka kans aina ollaan tekemisissä, et jos vaihtuis kii, et olis joku muu ryhmä, jonka kans olis tekemässä, et olisko se sama.

- Olisko se hyvä, että se kopla vaihtuis?

- Mun mielestä olis. Olis eri tehtäviä, ei olis aina se sama, vaan tekis jotain ihan muuta. Pitäis pystyä kierrättämään. Se olis seuran kannaltakin

etu, jos on pulaa tekijöistä, niin aika moni tietäiski eri tehtävistä jotain ees. H5

Kun ihminen tekee päätöksiä sen suhteen, osallistuuko johonkin tehtävään vai ei, vaikuttavat niihin aiemmat kokemukset. Muun muassa se, miten hänet on aikaisemmin otettu vastaan ryhmässä tai miten on itse kokenut onnistuneensa, vaikuttaa koettuun ilmapiiriin ja haluun osallistua jatkossakin. Myös annetulla palautteella on merkitys siihen, millaisen kokemuksen henkilö on saanut. Tärkeimmäksi koetaan tehdyn työn huomioiminen ja siitä kiittäminen, vaikka pelkän kiitoksen vuoksi kukaan tuskin lähtee talkootyötä tekemään. Motiivi vapaaehtoistyön tekoon koostuu yhtäältä merkityksellisyyden ja hyödyllisyyden tunteesta, jonka oma työpanoksemme tuo, sekä ammatillisen kehittymisen vahvistamisesta. Toisaalta motiivi koostuu auttamiseen sitoutumisesta ja yhteiskunnallisen vastuun tiedostamisesta. (Turunen 2019, 59.)

5.6 Hyvän seuratoiminnan perusta

Haastateltavien mielestä hyvä seuratoiminta koostuu useasta tekijästä. Yhdeksi vahvuusalueeksi listataan harrastusten monipuolinen tarjonta kaikenikäisille. Kun kysymys on urheiluseurasta, joka toimii monialaisesti eli kilpa- ja kuntonäkökulmasta tasavertaisesti, tärkeäksi koetaan se, että toimintaa voi osallistua yhtä lailla harrastajat ja kilpailijat sekä kaikki halukkaat iästä riippumatta. Jäsenten toiveet harjoitusten määrästä ja vaativuudessa eroavat. Ikäihmiset tai vajaakuntoiset eivät kykene samoihin suorituksiin kuin aktiivisesti kilpailevat ja huippukuntoiset. Erilaisia tarpeitakin on. Osa kaipaa päivitystä suunnistustaitoihin, johon voidaan vastata aikuisten suunnistuskoululla. Toiset eivät kaipaa teknistä osaamista, mutta haluaisivat liikkua muuten luonnossa ilman eksymisen pelkoa, esimerkiksi marjastaen tai sienestäen. Se asettaa haasteita toiminnalle, jotta jokainen löytäisi itselleen sopivaa tekemistä.

Rohkeasti kokeilla uudistuksia. Se, että me joka kevät ilmoitetaan, että iltarastit alkaa, mut miten me saadaan ihmiset sitä kokeilemaan? Vaikeuspeikko pitäis saada siitä poistettua, ettei ajateltais, et en mä lähe, kun en mä osaa.

Toinen vahvuusalue on toimivat ja ajantasaiset kalusto, käytetyt ohjelmat ja viestintä. Nämä vaikuttavat merkittävästi jäsenten kokemukseen asioiden hoidon toimivuudesta. Tämän lisäksi jokaisen toimijan oma panos on tärkeä, ja

vaikka emme asiakaspalvelun ammattilaisia olisikaan, monella on hyvään palveluun tarvittavia ominaisuuksia.

Onhan mun mielestä seurana Rastivarsat aika pitkälle vietyä hommaa, jos ajattelee, että on erillinen vaunu, ei tarvi olla ulkona, tulospalvelut ja kaikki tällaset, Rastilippu** toimii nyt. Tulokset saa tosi nopeesti ja on selosteet***. Lapsiperheitä se palvelee tosi hyvin. Meidän vahvuus on selkeesti se, että tarjotaan toimintaa lapsiperheille. Saadaan koko perhe liikkumaan. Ei sen tarvi aina olla sitä huippukilpailemista, kuhan saadaan ihmiset liikkumaan. H5*

*Iltarastivaunu, jossa toimitsijat ja tavarat ovat sisällä säältä suojassa.

**Rastilippu on Suomen suunnistusliiton tarjoama palvelu kuntorastikävijöille.

***Iltarasti-seloste kertoo ajankohtaiset tiedot tapahtumasta.

N.N:han oli niin höveli, että se lupas aina sitten kaivaa sen tiedon sieltä, kun sen pystyy tietyissä tapauksissa kuitenkin tekemään, ja sehän kaivo ja siihen meni aikaa. H4

Hyvänä asiana nähdään myös se, että seuran jäsenenä voi toimia siinä itse valitsemassaan roolissa, ilman että kukaan pakottaa mihinkään muuhun. Toiset osallistuvat mieluiten järjestettyihin harjoituksiin, toisille sopii paremmin kestitysten tai tapahtumien järjestely. Pääasia, että jokainen löytää mielekkään tavan toimia seuran jäsenenä.

Mä en ole kokenut, että mua olis painostettu, mult ois vaadittu, et toi ei oo osallistunut. Jos mä maksan sen jäsenmaksun ja kausimaksun, käyn iltarastitapahtumissa tai niissä muissa harjoituksissa, ni ei oo kukaan tullut sanomaan, et pitäis osallistua enemmän. Ja sehän tekee siitä seurasta houkuttelevan, et näkee et siel voi olla siin omassa roolissa, mikä kelleki milloinkin sopii. H1

Seuratoiminnassa odotukset ja vaatimukset ovat kasvaneet ja vapaaehtoistojen saaminen hankaloitunut. Tämän vuoksi seuroissa on havahduttu pohtimaan, onko tarvetta palkata päätoimisia työntekijöitä ja näin tehdä toiminnasta ammattimaisempaa. Näitä palkattuja työntekijöitä onkin jo seuroissa, niiden koosta tai päätarkoituksesta riippumatta. Tosin jäsenmäärältään suuremmat seurat ovat potentiaalisempia työnantajia kuin pienemmät. Kaikenkokoiset seurat kuitenkin ponnistelevat tarjotakseen laadukasta toimintaa, sillä onhan urheilunkin perimmäinen ajatus aina pyrkiä parempaan. (Koski & Mäenpää 2018, 67–70.)

Olen nähnyt myös, kun johtokunnissa on tapahtunut suuret vaihdokset sen takia, kun jotkut ovat tyytymättömiä hoitamistapaan ja tuovat omat hoitamistavat. Voidaan saada aikamoiset konfliktit siinä ja lopputulos on, että toiminta voi notkahtaa rajustikin siitä, kun joku avainhenkilö lähtee pois ja asiat tulee siihen jossain kohtaa, että tämmösetkin pitää hoitaa pois ja joku (uusi) on tullut sisään tietämättä mitä pitää oikeestaan tehdä. Semmonen on aika huono tilanne seuralle. H3

5.7 Eriarvoisuuden kokeminen

Yhteisöllisyys seuratoiminnassa ei ole itsestään selvä asia. Yhdeksi teemaksi haastatteluissa nousee jäsenten eriarvoisuus, jota koetaan lähinnä silloin, kun kilpaurheilu tulee kuvioon mukaan. Vaikka useat seuran jäsenet osallistuvat kauden aikana moniin kilpailuihin, hekin toimivat eri tasoilla. On niitä, jotka eivät kilpaile tavoitteellisesti, vaan omaksi ilokseen, sekä niitä, jotka eivät halua kilpailla ollenkaan. He harrastavat lajia muista syistä, kuten taitojen tai kunnon ylläpitämiseksi, sosiaalisena tapahtumana tai suunnistuksen näkökulmasta päästäkseen liikkumaan luontoon. Esimerkiksi monelle nuorelle kilpailuihin osallistuminen ja itsensä vertaaminen toisiin voi olla psyykkisesti rankkaa. He, jotka osallistuvat kilpailuihin mielellään, löytävät kilpailuista hauskan tavan haastaa itsensä tai seurakaverit. Sen avulla voi myös seurata omaa kehittymistään vertaamalla tuloksia aikaisempiin. Erikseen ovat vielä ne, jotka tähtäävät tuloksissa Suomen, Euroopan tai koko maailman huipulle. Heillä on jo erilaiset vaatimuksen seuran suhteen.

Kaikki ei halua olla kilpaurheilijoita, eikä tarvi ollakaan. Välillä musta tuntuu, että kaikki ei sitä näe, että puhutaan aika paljon siitä, että tuetaan näitä kilpaurheilijoita, että niistä tulisi meille vaikka niitä Suomen mestareita. Kaikista ei vaan tuu, eikä kaikki halua, mut pitäis aina muistaa et siellä on aina ne tavikset. H2

Kilpaurheilija saa olla itsekäs, kun tiedetään, ettei huipulle pääse, jos ei siihen keskity tarpeeksi. Mutta kyllä hän voi silti olla tapahtumissa mukana esim. luomassa esimerkkiä nuoremmille urheilijoille. Sitä kautta se yhteisöllisyys pitää tulla. Ei se voi keskittyä pelkästään siihen kilpailuun, vaan pitää tuoda sitä omaa esimerkkiään sinne harrastajille. H3

Tähänkin asiaan löytyy seuralaisilta ratkaisuja. Nähdään, että seurassa jokaisella jäsenellä voi olla annettavaa toiselle, vaikka toimittaisiin eri tavoin ja eri syistä. Niiden menestyneiden urheilijoiden, jotka ovat saaneet maailmalla nimeä ja lajille näkyvyyttä, toivottiin huomioivan enemmän omaa kotiseuraansa

ja arvostavan sitä kasvualustaa, mistä ovat menestykseen ponnistaneet. Esi-merkiksi jalkautumalla seuran kasvavien lasten ja nuorten ryhmiin kokenut urheilija voisi jakaa osaamistaan. Samalla nuoremmat saisivat kohteen, kenen jalanjalkia seuraten omakin tulevaisuuden kuva voi kirkastua. Seuralle halutaan nimeä ja näkyvyyttä, ja menestyneiden urheilijoiden mukana seura voi tulla laajemmin tunnetuksi. Tämä ei kuitenkaan ole ainoa tapa saada näkyvyyttä, sillä myös monipuolisella ja laajalla toiminnalla ja isolla jäsenmäärällä seura saa nimeään paremmin esiin.

Oon joskus koittanut keskustella tästä, että tulis kärkipään kaverit vähän kertomaan tapahtumiin. Mun mielestä pitäis olla jossain määrin siihen seuraan sitoutunut, että kävis vaikka jossain tapahtumissa. H3

Kuitenkin seuran nimeä pitää tuoda jollakin tavalla esiin ja kilpaileminen on iso osa sitä, eli se näkyy tuolla kilpailuissa, jos menestyy. Mutta se on semmonen tasapainolauta systeemi, että se näkyy se seuran nimi silloinkin, jos on iso massa harrastajia. H3

Seuran jäsenmäärän ylläpitäminen on paljolti siitä kiinni, miten innostuneita seuran nuoret ovat lajia harrastamaan. Jos näköpiirissä ei siinnä mitään uutta, mielenkiintoisia asioita tai menestystä, voi lopettaminen olla helppoa. Monipuolisen ja mielenkiintoisen toiminnan lisäksi lapsille ja nuorille tulee tarjota mielikuvia tulevasta ja eläviä esikuvia. Lapsista kasvaa uusia kilpailijoita, jotka aikanaan tuovat seuralle nimeä ja kunniaa. Se puolestaan houkuttelee lisää jäseniä, toimijoita ja kilpailijoita. Nämä kaikki pitäisi saada toimimaan yhteen, jotta seuratoiminta palvelisi kaikkia.

Jos mennään maailmanlaajuisiin urheilulajeihin ja jos siellä joku pärjää, ni luohan se sellaisen buumin nuorille harrastajille, millä ne pääsee itsekin ylöspäin. Sen takia sen kilpaurheilijan pitäis olla yhteisöllinen siinä mielessä, että tuo sitä omaa taitoaan seuran sisällä kertoa muillekin harrastajille. Nimenomaan tulee tapahtumiin, niin tulee sellainen ”oma seura” -henki siihen. H3

On varmaan sellaisia kilpaurheilijoita, jotka eivät kuitenkaan sitä seuraa tue. Ne ei anna sitä omaa panostaan seuralle, niille on sama, että se saa sen lisenssin jostain kautta. H3

5.8 Mitä seuratyö antaa?

Seuratyössä tärkeäksi koetaan onnistumisen tunne. Se, että saadaan yhdessä asiat toimimaan, toiminta on kivaa ja että oma työ kantaa hedelmää, ovat tärkeimpiä asioita seuratyössä. Palkkioksi riittää hyvä mieli, ruoka, juoma,

hyvää seuraa ja se, että näkee tapahtuman onnistuvan. Lisäksi on hyvä, että tehty työpanos huomioidaan esimerkiksi jälkeinpäin sanotulla kiitoksella. Osallistuminen ja yhdessä tekeminen ovat joillekin riittävä palkkio työpanoksesta. Nuorten parissa työskentelevä on huomannut saavansa seuratoiminnan kautta myös hyväksi havaittuja toimintamalleja omaan työhön sekä vinkkejä käytäntöön muualle toteutettavaksi. Joskus se myös rohkaisee vanhempia lähtemään ajamaan tuntemattomille seuduille ja siten tutustumaan uusiin paikkoihin. Varsinkin suunnistuksessa, jossa kisapaikat ovat etäällä ja usein syrjäisillä seuduilla, kyytien saaminen ja niiden yhdisteleminen on välttämätöntä.

Ei se ole se päällimmäinen ajatus, että mitä mä saan tästä, vaan mitä mä voin tehdä seuralle. ...saan olla mukana, nähdä erilaisia ihmisiä, tavata erilaisia ihmisiä, nähdä että se kantaa hedelmää, mitä mä teen tässä. H2

Mitä saa? Hyvän mielen ainakin. Yleensä siin menee koko päivä. Ja se on pirun palkitsevaa, ku sä oot oman tonttis hoitanut hyvin siin tapahtumassa, ni tuleeahan siit hyvä mieli itelle ja seuralle ja muillekin. Ajanviete, mitä siin muuta. Mitä siit pitäis saada, se riittää. H5

Mä saan siitä omaan työhön välineitä, uskomatonta kyllä. Saan siitä semmosia tapoja toimia taikka vinkki johonkin asiaan, tää kannattais tehdä näin, että se toimis. H4

Kotimaan matkailua on tullut, aika monta pusikkoa tuntee. Sitten se on ollut sillai, et on halunnut, että lapset saa olla ja mennä, niin se on aika kiva. Kisat missä oon ollut mukana kускаamassa. Sitähän se seuratoiminta on, et sä toimit tällasena kuljettajana ja huoltajana. Se on opettanut itellekin aika paljon ja nimenomaan sitä, että uskaltaa lähteä ajamaan vähän pitempiäkin matkoja, ettei ihan kauhistu. H4

Seuran hyväksi toimiminen on haastateltaville itsestään selvyys. Ymmärtään, että ilman tekijöitä ei ole tapahtumia, ja ilman tapahtumia ei ole osallistujia. Myös muille tarjottavat palvelut halutaan pitää laadukkaina. Kieltäytyminen koetaan vaikeaksi, ja tieto siitä, että tähän tarvitaan tekijää, saa jäsenen lupautumaan tehtäviin.

Yks asia jos pitää mainita, miks on lähtenyt seuratyöhön, niin tekemään tapahtumia, jotta olisi tapahtumia. Ymmärtää sen, ettei ne tule tyhjästä. On mukana tekemässä, että voi harrastaa. H3

Mä olen sen luonteinen ihminen, eteen osaa olla poiskaan. Kun tekee vapaaehtoistyötä, ymmärtää, että asioita ei tapahdu, jos ei ole tekijöitä. Jos on ollut jotain, on ollut helppo sanoa, että mä tuun ja teen. Et mitä kisojakin on ollut, niin aina oon ollut tulollaan, jos vaan on käynyt. On tietysti hetket, et ei ole käynyt, mut sit on tehnyt jotain muuta. Jos en ole

päässyt sinä päivänä, oon tehnyt jotain ennakkoon. Mä luulen, et mun otsassa varmaan lukee, et mä oon tekijä, vapaaehtoinen. H2

Seuratoiminnassa nähdään paljon hyvää jo valmiiksi, mutta aina voi olla parannettavaakin. Haastateltavat ymmärtävät, ettei paikoilleen kannata jäädä polkemaan, vaan pitää pysyä kehityksen mukana ja nähdä senhetkiset kiinnostuksen kohteet yhteiskunnassa. Ajan hermoilla on syytä pysyä, niin tietoteknisen osaamisen näkökulmasta, kuin ajankohtaisten kysymysten kohdalla. Jäsenten äänen kuuluville tuominen mahdollistaa monen uuden ajatuksen pääsemään julki. Haastateltavat kokevat, että heillä on paljon annettavaa. Tarpeellinen uudistus olisi jokin kanava, mitä kautta omia ideoita saisi vietyä eteenpäin.

Kaikki menee eteenpäin ja buumi voi olla laskeva ja sieltä tulee uusia juttuja. Pitää olla vähän korvat höröllään, et mikä ihmisiä kiinnostaa. Eihän tää oo mitenkään kiveen kirjoitettu. Pitääkö sen aina mennä sen saman kaavan mukaan, joka ikinen vuosi? Pitäis heittää jotain ideoita leijumaan. Joko se on hyvä idea tai ei, mut olis niitä ideoita. Mitään ei saa, jos ei yritä. H5

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimuskysymykseen ”Millaisia odotuksia vapaaehtoistyötä tekevät asettavat seuratyölle?” olen saanut haastateltavilta hyviä ja kattavia vastauksia teema-haastattelumenetelmää hyväksi käyttäen. Haastattelutulokset tukevat teoriaa ryhmäytymisestä ja rooleista. Myös seuratyön muutoksista ja vapaaehtoistyön tekemisestä tehdyt tutkimukset ovat samassa linjassa haastattelutulosten kanssa.

Seuratyö koostuu pääosin vapaaehtoistyöstä ja yhteisöllisistä toimintamuodoista. Ryhmää yhdistää seuran jäsenyys ja toimijoina on niitä, jotka ovat olleet seurassa jo pitkään sekä niitä, joilla seura-aktiivin rooli on vasta alussa.

Vapaaehtoistyössä toimii usein aktiivinen ydinporukka, jonka varaan lasketaan paljon tapahtumia järjestettäessä. Tapahtumiin ilmoittautuvat ensimmäisinä ne, jotka ovat muutenkin aktiivisia, joko oman seuran tilaisuuksissa tai muissa yhdistyksissä. Nämä aktiivit ovat esimerkiksi vahvistavasti vaikuttamassa sitä käsitystä, että kun kerran osallistuu yhdistyksen toimintaan, on siitä vaikea

irtautua. Tämä saattaa toimia pelotteena joillekin ihmisille, jotka ehkä muuten olisivat halukkaita osallistumaan toimintaan, mutta sitoutumisen pelosta eivät sitä tee.

Tiiviiseen porukkaan on myös vaikea päästä mukaan, jos ryhmässä on oma tapansa tehdä asioita tai puhua niistä. Jäsenten ja johdon välinen avoin kanssakäyminen ja asioiden julkituominen parantavat yhteisön toimintakulttuuria ja sallivat erilaiset toimintamallit ihmisten toimiessa eri tehtävissä (Koski & Mäenpää 2018, 17).

Vapaaehtoistyötä tehdään vähemmän kuin ennen, mikä on huomattu myös seuratyössä. Vastuuta sisältäviin tehtäviin on vaikea saada tekijöitä, sillä vastuullinen tehtävä koetaan työllistävämpänä kuin muut, ei vastuuta sisältävät työt. Tähän voisi ajatella vaikuttavan ihmisten kykenemättömyys delegoida tehtäviä toisille, sekä kokemus siitä, että itse ei ole kykenevä selviytymään annetuista töistä.

Samaan aikaan seurassa koetaan entistä vähemmän yhteisöllisyyden tunnetta ja kaivataan lisää yhdessä järjestettäviä tapahtumia. Yhteisten tapahtumien väheneminen johtuu osallistuvien määrän pienenemisestä, mikä on seurausta aktiivisten toimijoiden vähenemisestä. Tämä kehä syö toimintaa tavaltaan sisältä päin. Pienenevä joukko tekemässä yhteistä tehtävää rasittaa jäljelle jääviä ja saa yhä useamman luovuttamaan. Jos kehän suunta saataisiin muuttumaan, tekijöitä olisi tarpeeksi. Tehty työ ei rasittaisi pientä joukkoa, kun työtä olisi jakamassa useampi ihminen. Tällöin myös uusien olisi helpompi liittyä mukaan eteenpäin menevään toimintaan, missä yhteisöllisyyden tunne olisi nousujohteinen.

Ryhmää koossapitävä voima, eli koheesio, muodostuu seuran yhteisistä tavoitteista, joihin jäsenet ovat sitoutuneet. Rastivarsojen näkökulmasta seuran tarkoitus on edistää liikuntaa ja muuta kansalaistoimintaa seuran toiminta-alueella järjestämällä erilaisia liikuntatapahtumia ja osallistumalla niihin. Koheesio saavuttamiseksi seuran jäsenten pitää olla tietoisia tästä tavoitteesta ja toimia yhdessä tavoitteiden saavuttamiseksi. Haastatteluissa tuli ilmi, miten haastateltavat ymmärsivät muiden seuran jäsenten arvon yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Ilman lukuisten käsiparien aikaansaamaa työpanosta, monia

suuria kilpailuita ei olisi voitu järjestää. Tällaisilla isoilla tapahtumilla, jotka yhteistyöllä saadaan hyvin onnistumaan, on myös seuran arvostusta nostava vaikutus. Arvostusta voi tulla sekä omilta jäseniltä kuin myös seuran ulkopuolisilta ihmisiltä.

Seuratyössä on monenlaisia rooleja, sekä virallisia että epävirallisia. Johtokunta ja valiokunnat edustavat virallista puolta, joiden edustajat on valittu äänestämällä. Epävirallisia rooleja sisältävät muun toiminnan mukanaan tuomat työtehtävät sekä järjestön jäsenten erilaiset roolit. Rooliristiriita muodostuu tilanteessa, jossa henkilölle asetetaan oletettu rooli esimerkiksi tietyn ammattikunnan edustajana. Harrastustoimintaan mukaan tuleminen syy voi nimenomaan olla halu irtautua palkkatyön vaatimuksista ja päästä tekemään jotain ihan muuta. Toinen selkeä rooli jäsenille muodostuu sen perusteella, millä tasolla he harrastavat seurassa. Aktiivikilpailijan rooli on erilainen kuin omaksi ilokseen harrastavan. Myös näissä erilaisissa asemissa olevat tulevat helposti lokeroiduiksi tiettyyn malliin.

Haastatteluissa nousee esiin ajatus, että annettuja rooleja oltaisiin halukkaita muuttamaan ja uusia rooleja halukkaita oppimaan, kannustettuina ja opastettuina. Perusteluina tälle on työnkuvan laajentuminen seuratoiminnan tehtävissä. Helposti käy niin, että työntekijät jaetaan niihin tehtäviin, joissa he ovat olleet aiemminkin. Tämä on ehkä helppo ja nopea tapa jakaa tehtävät, mutta ei aina niin mielekäs vapaaehtoisiksi ilmoittautuneille.

Eriarvoisuus nousee esiin haastatteluissa pohdittaessa kilpaurheilijoiden ja ei-kilpailevien erilaista roolia. Eriarvoisuus ei sovi yhteisölliseen toimintamalliin, ja siksi näiden roolien yhteensovittaminen seuratyöhön ei ole helppoa. Kilpaurheilun vaatima itsekkyyks tunnistetaan, mutta vastapainoksi haetaan yhteisöllisempää toimintamallia, jollaista myös kilpaurheilija voi omien tavoitteidensa lomassa toteuttaa. Huipulla kilpailevat urheilijat voisivat jalkautua lasten ja nuorten pariin esikuvan roolissa, ja heitä voisi sitouttaa toimimaan nuorten opetuksessa ja ohjauksessa jossain määrin. Tämä tukee seuraa viemällä sitä yhteisöllisempään suuntaan, sekä tuomalla julkisuutta seuran nimelle. Kilpailija saa myös mainetta itselleen, sillä hänet varmasti muistetaan nuorempien keskuudessa ja hänen menestymistään seurataan.

Vapaaehtoistyön tarvetta ja tarjontaa on vaikea listata yleisellä tasolla. Tämä ilmeni Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemassa tutkimuksessa, missä tutkittiin vapaaehtoisten löytämisen vaikeutta ja määrän muutoksia. Vaikka suurempi osa tässä tutkimuksessa haastatelluista kokee vapaaehtoisten löytymisen vaikeutuneen, pieni osa on sitä mieltä, että se on helpottunut. Moni kokee vapaaehtoisten määrän vähentyneen, mutta jälleen on niitä, joiden mielestä se on lisääntynyt. Tähän vaikuttanee moni asia, kuten alue, jolla toimitaan, työn luonne tai ihmisten oma kokemus. Suunta on kuitenkin selvä. Vapaaehtoisten määrän vähentyminen ja löytämisen vaikeutumisen lisäksi, työn halutaan olevan projektimaisempaa, ja pitkäjänteinen toiminta taas on hiipumaan päin. (Koski & Mäenpää 2018, 65).

Haastateltavien ajatuksista välittyy samansuuntaisia mietintöjä vapaaehtoisuuteen liittyen. Omasta ajasta ollaan tarkkoja, ja epäilyksiä aiheuttaa se, pääseekö vapaaehtoistyöstä halutessaan eroon. Palkkatyö katsotaan pääasialliseksi työksi ja ensisijaisesti hoidettavaksi. Tänä päivänä työ vaatii paljon sekä aikaa että voimavaroja, ja harrastukseen käytetty aika on se, mitä jää jäljelle työpäivän jälkeen. Myös lomat ovat työssäkäyvien kallisarvoista palautumisaikaa, ja ne halutaan käyttää mielekkäällä tavalla, ilman pakkoa olla mukana toiminnassa.

Toimintaan rekrytointi ei ole helppoa ja se vaatii monia sosiaalisia taitoja. Ihmisten houkuttelevaaminen mukaan on tehtävä hienovaraisesti ja toisia avoimesti kuunnellen. Rekrytoijan on hyväksyttävä joskus myös kielteiset vastaukset sillä ajatuksella, että ihminen osallistuu ehkä joku toinen kerta, kun aika on sopiva. Jokaisen ihmisen sen hetkistä tilannetta on kunnioitettava, aina ei pysty tai vaikka vaan jaksa. Oletamus ei koskaan saisi olla syy vapaaehtoisen nimen listoille lisäämiseksi. Jokaiseen tapahtumaan on kysyttävä henkilökohtaisesti, sillä onhan kysymys ihmisten kalleimmasta ajasta, omasta vapaahetkestä. Kaikki eivät kiinnitä huomiota siihen, miten heidän nimensä on tullut lisätyksi vapaaehtoisten riveihin. Oletetaan puolison tai läheisen ystävän olleen asialla ja luvanneen toisen puolesta osallistumisesta. Asia ei ehkä tunnu merkittävältä, sillä luotto tuttuun yhteisöön on vahva ja tekemisen malli on entuudestaan tuttu. Vapaaehtoisuuteen perustuvassa yhdistystoiminnassa keskinäiset suhteet ja vallitseva ilmapiiri ovat merkityksellisiä asioita, eikä vahvaa me-

henkeä tai hyvää sisäistä ilmapiiriä pidä väheksyä (Koski & Mäenpää 2018, 17, 55).

Toimintaan mukaan lähteneitä on opastettava riittävästi, jotta he kokisivat onnistuneensa tehtävässään. Tämä nousi yhdeksi tärkeimmäksi asiaksi annettujen tehtävien tekemisen näkökulmasta. Yhteisöllisyysajattelu syntyy juuri siitä, että tehdään työtä yhteisen päämäärän eteen ja nähdään onnistunut lopputulos, joka ei olisi syntynyt keneltäkään yksin. Jos oma työ koetaan epäonnistumisena, ihmisiltä ei ehkä löydy halua tulla mukaan seuraavalla kerralla. Jos koetaan epäonnistumista siksi, ettei olla saatu riittävästi ohjausta, tiedostetaan ettei epäonnistuminen ollut itsestä kiinni. Talkoolaisten huomioiminen, hänen ohjaamisensa ja työpanoksesta kiittäminen onkin halpa mutta toimiva tapa saada apukäsiä jatkossakin. Talkoolaiset eivät kaipaa paljon. Jo onnistunut työ itsessään antaa tekijälleen paljon. Lisäksi tapahtuman järjestäjän ilmaiseva kiitos riittää.

Vapaaehtoistyötä ja talkootyötä voidaan tehdä hyvin monella eri tavalla. Aina ei voi osallistua tapahtumiin tiettyinä ajankohtana, mutta on muistettava sellainenkin toiminta, joka on tehty omalla ajalla. Joku voi tehdä valmistelevia toimia tai suunnittelua, mikä edistää itse tapahtumaa myöhemmin. Kaikki eivät ole innokkaita lähtemään suureen massatapahtumaan, vaan työskentelevät mieluummin kotisohvalta käsin. Toiset tekevät mieluummin fyysistä työtä, toiset taas ovat paikallaan tietokoneen ääressä ja tekniikan parissa. Myös nuoremmissa seuran jäsenissä voi olla niitä, jotka ovat kiinnostuneempia oheistoiminnasta, esimerkiksi tietokoneella tehtävistä töistä tai suunnittelutöistä, kuin esimerkiksi aktiivisesta kilpailemisesta tai harrastamisesta. Nämä on hyvä tiedostaa ja valjastaa käyttöön jokaisen vahvuusalueet huomioiden. Nämä jäsenet voivat olla mukana yhteisön toiminnassa omalla tavallaan, vaikka eivät käyttäisikään yhdistyksen tarjoamaa perustoimintaa.

Nousevana trendinä seuratyössä on ammattimaisuus. Seuroille ja niiden tuotamille palveluille asetetaan paineita laadun suhteen (Koski & Mäenpää 2018, 19). Tähän kysyntään seurat pyrkivät vastaamaan ammattimaisemmalla otteella. Palkattujen seuratyöntekijöiden tulo mukaan toimintaan haastaa seurat muun muassa siinä, kuinka hyvin ne pystyvät pitämään kiinni yhteisöllisestä

toimintatavasta. Roolit saattavat mennä uusiksi ammattimaisen työntekijän tullessa, tai ei oikein enää tiedetä omaa roolia. Palkatun työntekijän ja vapaaehtoistoimijan töiden yhteensovittaminen vaatii taitoa, jotta yhteys ryhmään säilyy. Nyt jo koetaan, että ryhmään ei ole helppo mennä. Kokemus ammattimaisesta toiminnasta tekee sen vielä vaikeammaksi, ja oma osaaminen saataan kokea vähäiseksi. Seuratoiminnan vaatimusten ja vapaaehtoistyöntekijöiden osaamisen epäsuhta synnyttää osaltaan painetta ammattimaisen toiminnan lisäämiseen (Koski & Mäenpää 2018, 24).

Tulevaisuus tuo uusia haasteita ja uusia näkökulmia etsitään mm. työelämään, palveluihin ym. jokapäiväisiin meitä koskettaviin asioihin. Vapaa-aikamekaan ei ole tämän aiheen ulkopuolella, sillä muuttuvat järjestelmät ympärillämme muuttavat väkisinkin myös vapaa-aikaamme ja sen kautta harrastustoimintaa. Haastateltavien mukaan vapaaehtoistyö on tekijöiden keskuudessa vähäisempää kuin ennen ja ihmisten osallistuminen enemmän projektityön luonteista. Ei haluta jatkuvaa, viikoittain tai kuukausittain toistuvaa tekemistä, kuten valiokuntien kokouksissa istumista tai lasten ryhmän vetämistä tietyssä päivänä. Työn halutaan ennemmin olevan yksittäiseen ajankohtaan tai vaikka viikonloppuun sijoittuva, tietyllä hetkellä alkava ja tietyllä hetkellä päättyvä tapahtuma, jonka voi sijoittaa kalenteriin siihen kohtaan, mistä sille löytyy tila.

Oma kokemus seuratyössä on kaikilla haastateltavilla ollut myönteinen. He ovat olleet työssä mukana, koska ovat kokeneet myös itse saavansa siitä monia positiivisia asioita. Vapaa-ajan viettäminen muiden samanhenkisten kanssa, uusien asioiden oppiminen ja ihmisiin tutustuminen ovat vain muutamia esimerkkejä, mitä seuratyö antaa. Jokainen, jolla oli omia jälkeläisiä, halusi antaa saman kokemuksen lapsilleen, minkä itse on seuratyöstä saanut. Toiminnan halutaan jatkuvan. Siksi jokaisen seuran organisaationa olisi hyvä ehtiä miettiä omaa tulevaisuudenkuvaa, missä mennään, mitä tarjotaan ja mihin tähdätään. Seuratoiminnan jatkuvuudesta huolehtiminen on tullut osaksi usean seuran toimintamallia. Lähes puolet Opetus- ja kulttuuriministeriön teettämässä tutkimuksessa vastanneista seuroista kertoi seuran huolehtivan jatkuvuudesta tietoisesti koko ajan (Koski & Mäenpää 2018, 31).

7 KEHITTÄMISEHDOTUKSIA

Rekrytointi on yksi tärkeimmistä tavoista saada vapaaehtoistyöntekijöitä toimintaan mukaan. Toki rekrytointia voi tehdä jokainen kohdallaan, mutta joku, jolle se on selkeästi annettu toimeksi, tekee sitä tehokkaammin. Seura tai yhdistys hyötyisi rekrytointivastaavasta, jolla olisi tarvittavat taidot kohdata ihmisiä. Osaava rekrytointivastaava on hyvä ihmistuntija ja alkaa helposti puheisiin monenlaisten ihmisten kanssa. Hän löytää ihmisistä heidän vahvuuksiaan ja osaa delegoida oikeanlaisia tehtäviä oikeille ihmisille. Hän myös liittää ihmisiä sujuvasti työpareiksi, jolloin toiminta tehostuu. Rekrytointivastaavan nimike voisi olla vaikka ”talkoopäällikkö”, joka pitää huolen siitä, miten seuran tehtäviä markkinoidaan uusille tulokkaille.

Rekrytoinnin lisäksi seuran tulisi panostaa uusien seura-aktiivien koulutukseen ja opastukseen tulevilla tapahtumissa ja oman toiminnan tueksi. Nämä uudet aktiivit saisivat ensin pienempiä ja selkeästi ohjeistettuja tehtäviä sekä ohjaajakseen esimerkiksi tapahtumissa kokeneemman mentorin. Talkoopäällikön tehtävä olisi myös koota kokemuksia uusilta jäseniltä ja huolehtia näiden toiveiden huomioon ottamisesta. Yhden jäsenen valjastaminen rekrytointiin tuo vastaavasti monta uutta tekijää riveihin. Pian seuralla onkin lisää osaajia uusien tulijoiden mukaan integroitumisen johdosta. Positiivinen kierre on alkanut.

Kaikki seuran jäsenet tekevät arvokasta työtä riippumatta työn sisällöstä, kestosta, siihen tarvittavasta osaamisesta tai siitä, kuka sen tekee. Jokainen tekee parhaansa, osaamistaan säästelemättä. Arvostusta kaikelle tälle tehdylle työlle pitää antaa huolimatta yllä mainituista seikoista. Rivijäsenet arvostaisivat esimerkiksi yhteisiä tilaisuuksia, missä voitaisiin tutustua muihin erilaisissa yhteyksissä. Saunaillat tai vaellusretket olisivat tilaisuuksia, missä tutustutaan ihmisiin toisessa ympäristössä, kuin mihin on totuttu.

Uusille ideoille kannattaa antaa mahdollisuus tulla julki. Tähän tarkoitukseen voisi luoda jonkinlaisen vinkkipankkialustan, mihin voi käydä lisäämässä ideoitaan, silloin kun halutaan jonkin ehdotuksen etenevän toiminnan tasolle. Innovatiiviset jäsenet kaipaavat saada ideoitaan kuuluville ja parhaassa tapauksessa jopa käytännön tasolle asti. Ilmaan heitetyt ajatukset, joista kukaan ei

ota koppia ja lähde viemään eteenpäin, kuihtuvat omia aikojaan. Myös se inspiroi jäseniä, kun he pääsevät toteuttamaan ja tekemään jotain sellaista, mitä on itse ollut suunnittelemassa. Lisäksi rivijäsenet huomioivat tarkalla silmällä hyviä ja huonoja ratkaisuja seuran järjestämissä tilaisuuksissa. Tätä kannattaisi hyödyntää järjestämällä mahdollisuus kertoa mielipiteensä tilaisuuksista. Tämä myös lisää jäsenissä tunnetta vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteisöllisyydestä.

Jäsenet ovat melko epätietoisia omista vaikuttamisen mahdollisuuksistaan. Yhdistyksen hallitus tai johtokunta, joissain tapauksessa myös jaostot, ottavat ehdotuksia jäsenistöltä, jonka jälkeen niiden pitäisi mennä ideatasosta eteenpäin hyväksyttäväksi ja toimeenpantavaksi. Tällaiselle vuorovaikutukselle hallituksen ja jäsenistön kesken pitäisi luoda toimiva foorumi, missä keskustelua voitaisiin käydä avoimesti ja avarakatseisesti, ilman tiukkaa kritiikkiä. Yhdistyksen kaikkien jäsenten päämäärän pitäisi olla yhteinen ja toiminta seurassa sitä eteenpäin vievä.

Jatkotutkimuksen aihe voisi olla selvittää, miten toteutetut muutokset toiminnassa ovat vaikuttaneet uusien jäsenten seuraan liittymiseen, rekrytoinnin helpottumiseen ja jäsenten kokemukseen yhteisöllisyyden tunteesta seurassa. Lisäksi kehittämisehdotuksena voisi olla seuran laatimat kirjalliset ohjeet yleisiin vapaaehtoisiin.

LÄHTEET

Harrasta ja liiku seurassa. 2016. Olympiakomitea. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2016/12/aikuisten_harrasteliikunta_seuroissa_161207.pdf [viitattu 2020].

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Huotari, P. 2014. Yhdistysten jäsenmaksuille saa vastinetta. *Helsingin sanomat*. Verkkolehti. Saatavissa: <https://www.hs.fi/kuluttaja/art-2000002712368.html> [viitattu 6.10.2019].

Junnilainen, L. 2019. Lähiökylä. Tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino.

Karrasch, M., Lindblom-Ylänne, S., Niemelä, R., Päivänsalo, T-M & Tynjälä, P. 2012. Lukion psykologia. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Koski, P. & Mäenpää, P. 2018. Suomalaiset liikunta- ja urheiluseurat muutoksessa 1986–2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160926/okm25.pdf> [viitattu 20.1.2019].

Kosonen, M. 2019. Yhteisöllisyys – kun tykkäily ei riitä. Diaesitys. Saatavissa: <https://www.slideshare.net/miiaak/yhteisollisyys> [viitattu 6.10.2019].

Lehtonen, H. 1990. Yhteisö. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino.

Lindfors, P. 2007. Tutkimuksia, kokemuksia ja ajatuksia yhteisöllisyyden terveysvaikutuksista. *Psykotopia* 1/2007. Verkkolehti. Saatavissa: <http://www.psykotopia-lehti.fi/tekstit/lindfors107.htm> [viitattu 11.5.2019].

Niemistö, R. 2012. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 2.5.2020].

Opetushallitus. 2020. Yhteisöllisyys. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/yhteisollisyys> [viitattu 12.3.2020].

Stranius, L. 2018. Vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kansalaisareena.fi/ka2016/wp-content/uploads/2018/05/Vapaaehtoisty%C3%B6n-tekeminen-Suomessa-2018-Stranius.pdf> [viitattu: 11.5.2019].

Turunen, P. 2018. ”*Et ne altruistiset ja itsekkäät syyt, ne on kulkenut tässä koko ajan käsikkäin*” - Vapaaehtoisten kokemuksia verkkovapaaehtoistoimintaan sitoutumisesta Pelastakaa lapset ry:ssä. Helsingin yliopisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.kansalaisareena.fi/ka2016/wp-content/uploads/2018/06/Pauliina_Turunen_progradu_2018.pdf [viitattu 11.5.2019].

Vapaaehtoistoiminta. 2019. Kansalaisareena. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kansalaisareena.fi/osallistu/vapaaehtoistoiminta/> [viitattu 19.1.2019].

Yhdistyksen perustaminen. 2019. KSL-opintokeskus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.ksl.fi/materiaaleja/yhdistystoiminnan-avaimet/2-yhdistyksen-perustaminen/> [viitattu 19.1.2019].

Yhdistyslaki 26.5.1989/503 Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1989/19890503> [viitattu 19.1.2019].

Yhteisöllisyys ruokkii uusia toimintatapoja. 2019. Sitra. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.sitra.fi/aiheet/yhteisollisyys/#mista-on-kyse> [viitattu 20.1.2019].

HAASTATTELUKYSYMYKSIÄ

- Perustiedot, sukupuoli, ikä, status seurassa
- Kuinka kauan olet ollut seuran jäsen?
- Millaisessa toiminnassa olet ollut mukana vapaaehtoisena?
- Mitä seuraan kuuluminen tarkoittaa sinulle arjessa?
- Millaisena koet seuran toiminnan, onko siihen helppo mennä mukaan?
- Millaisena koet seuran yhteisöllisyyden tunteen?
Tavoitettavuus. Viestintä ja sen merkitys. Viestinnästä kohtaamiseen.
- Miten vapaaehtoisia pitäisi mielestäsi värvätä mukaan, yleisellä kutsulla, henkilökohtaisella kutsulla, "ilmoittaudu mukaan"-lomakkeella?
- Miten uusien jäsenten osallistumista toimintaan voisi helpottaa?
- Millaisiin tehtäviin nuoret ja lapset voitaisiin mielestäsi osallistaa?
- Mitä ajattelet saavasi itse vapaaehtoistyöstä?